

Kryptatut puhelimet ja niiden käyttö näyttönä

SkyECC ja ANOM

Saara Ounila

11/2022

ESIPUHE

Tässä opinnäytetyössä pyrin julkisen opinnäytetyön asettamissa rajoissa mahdollisimman kattavasti ja ymmärrettävästi kertoman, mitä ensinnäkin ovat kryptatut puhelimet, ja kuinka niistä saatua dataa voidaan käyttää näyttönä. Työni tarkoitus on lähtöisin aidosta työelämän tarpeesta Hämeen poliisin järjestäytyneen rikollisuuden tutkinnan yksiköiden keskuudessa. Aihetta työssään käsittelevät tutkijat ja tutkinnanjohtajat toivoisivat saavansa paremman käsityksen siitä, mitä tosiasiallisesti olennaista tietoa kryptatuista puhelimista voidaan saada sekä, miten ja millä perustein sitä voidaan käyttää näyttönä.

Toivon, että työni palvelisi omalta osaltaan kaikkia koko esitutkinnan prosessin parissa työskenteleviä ihmisiä sekä auttaisi näin ollen eheyttämään ja yhtenäistämään esitutkinnan kokonaisuutta omalla sektorillaan.

TIIVISTELMÄ

Saara Ounila: Kryptatut puhelimet ja niiden käyttö näyttönä

Opinnäytetyön muoto: tutkimuksellinen

Hanke: Tehty koulun omasta hankkeesta

Julkisuusaste: julkinen

Ohjaajat: Lauri Tammiaho ja Olli Koski

Tutkinto: Poliisi (AMK)

Opinnäytetyöni tarkoituksena on selvittää mitä näyttöä rikosasiaan on saatavissa kryptatuista puhelimista ja niiden palvelimista. Lisäksi selvitän näyttönä käyttämisen perusteita ja mahdollisia esteitä saadun datan käyttämiseen näyttönä rikosasiassa.

Valitsin aiheen Hämeen poliisin järjestäytyneen rikollisuuden tutkijoiden vinkistä ja tarpeesta saada lisää tietoa aiheesta. Aihe on lisäksi kiinnostava ja ajankohtainen. Suomessa on käsitelty lukuisia rikosasioita, joiden näyttö on pääosin tai lähes kokonaan rakentunut kryptatuista puhelimista saadun tiedon varaan. Lisäksi on olemassa käräjäoikeuden ratkaisuja, joissa kryptatuista puhelimista sekä niiden palvelimista saadun datan on katsottu olevan laittomasti hankittua ja se on siksi asetettu osittain hyödyntämiskieltoon.

Olen toteuttanut tutkimuksen kirjallisuuskatsauksen ja asiantuntijahaastattelun perusteella. Perustiedot aiheesta selvitin asiasta annettujen käräjäoikeuden ratkaisujen, sekä huhtikuussa 2022 annetun hovioikeuden ratkaisun perusteella.

Tutkimuksen tuloksena päädyin siihen, että Anom- sekä SkyECC-viestit ovat hyödynnettävissä olevia, todistusarvoltaan tärkeitä sekä monipuolisia todisteita rikosasiassa.

Sivumäärä: 30 sivua

Tarkastuskuukausi ja vuosi: Marraskuu 2022

Avainsanat: kryptatut puhelimet, SkyECC, ANOM, käyttö näyttönä, hyödyntämiskielto

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 TAVOITE, TARKOITUS JA MENETELMÄT	1
2.1 Tutkimusongelma	1
2.2 Aiheen rajaus ja tutkimusmenetelmät	2
2.3 Henkilötietojen käsittely	2
2.3.1 Kirjallisuusanalyysi	3
2.3.2 Teemahaastattelu	3
3 AIHEESEEN LIITTYVÄT KÄSITTEET	4
3.1 Kryptatut puhelimet	4
3.2 SkyECC	4
3.3 Anom	5
4 KRYPTATUISTA PUHELIMISTA SAADUN TIEDON KÄYTTÖ NÄYTTÖNÄ	6
4.1 Nimimerkin yhdistäminen henkilöön	8
4.2 Henkilön osallisuus	10
4.3 Huumausaineiden määrä, laatu ja levitys	11
4.4 Teon kvalifointi törkeäksi	12
4.5 Järjestäytynyt rikollisuus	13
5 HYÖDYNTÄMISKIELTO	13
5.1 Helsingin käräjäoikeuden ratkaisu pvm. 1.10.2021	14
5.2 Helsingin käräjäoikeuden päätös hyödyntämiskiellosta pvm. 8.11.2021	15
5.3 Helsingin käräjäoikeuden päätös hyödyntämiskiellosta 13.4.2022	17
5.4 Itä-Suomen hovioikeuden ratkaisu 20.04.2022	18
5.5 Itä-Suomen hovioikeus 08.07.2022	20
5.6 Helsingin hovioikeus 01.07.2022	21
6 ANOM- JA SKYECC-VIESTIEN HYÖDYNTÄMINEN POHJOISMAISSA	22
6.1 Ruotsi	22
6.2 Norja	23
7 TULEVAISUUS	24
7.1 Tuleva KKO ratkaisu	24

8 ASiantuntija haastattelu	26
9 Tutkimuksen tulokset, johtopäätökset ja pohdinta	27
9.1 Vastaajan puolesta vai vastaan	27
9.2 Hyödynnettävyys	27
9.3 Poliisin keinot	28
9.4 Tutkimuksen luotettavuus	28
9.5 Korjausehdotuksia ja jatkotutkimusaiheita	29
LÄHTEET	30

1 JOHDANTO

Lähdin selvittämään opinnäytetyöni aihetta kirjallisuuskatsauksen avulla. Luin Anom- ja SkyECC-palvelimiin liittyviä käräjäoikeuden ratkaisuja, Anom-palvelimien datan hyödyntämiskieltoa käsitteleviä Hovioikeuden ratkaisuja sekä aiheeseen olennaisesti liittyviä lakipykäläiä ja kansainvälisiä oikeuden päätöksiä. Minulle selvisi, että on olemassa laaja kirjo erilaisia tapauksia, joissa näyttö on joko pääosin tai lähes pelkästään peräisin kryptatuista puhelimista. Näitä aiheeseen liittyviä rikosasioita käsitellään edelleen eri oikeusasteissa. Erityisen kiinnostavan aiheesta teki se, että pääosassa käräjäoikeuden ratkaisuja SkyECC- ja Anom-palvelimien kautta saadun tiedon katsottiin olevan lain mukaisesti hankittua ja niiden hyödyntämisessä näyttönä ei nähty ongelmaa. Joukkoon mahtuu kuitenkin myös kolme Helsingin käräjäoikeuden ratkaisua, joissa Anom-viestien on katsottu olevan lainvastaisesti hankittuja.

Edellä kuvaamalla tavalla sain selvityttyä, mitä kryptatuista puhelimista saadulla datalla voidaan näyttää toteen, ja mitkä ovat ne olennaisimmat edellytykset ja ongelmat datan hyödyntämisessä. Opin varsin nopeasti, että keskeinen ongelma piilee siinä, kuinka Kryptatuista puhelimista ja niiden palvelimista saatu data voidaan osoittaa tietylle henkilölle kuuluvaksi. Eli siitä, miten käyttäjätunnukset, lähetetyt viestit ja käytyt keskustelut voidaan liittää tiettyyn henkilöön aukottomasti. Tämän voidaan katsoa olevan perustana koko saadun datan hyödyntämiselle näyttönä, sillä ainoastaan yhdistämällä data henkilöön, voidaan saada asettaa rikoksesta epäilty rikosoikeudelliseen vastuuseen. Opinnäytetyöni aihe on tekninen, mutta varsinainen työni ydin on tavallista poliisiyötä, eli sitä miten näyttöä hankitaan, kootaan ja liitetään yhteen siten, ettei sen kiistäminen vie pohjaa näytöltä.

2 TAVOITE, TARKOITUS JA MENETELMÄT

2.1 Tutkimusongelma

Tutkimukseni vastaa kysymyksiin; Mitä näyttöä on saatavissa kryptatuista puhelimista? Miten ja miltä osin saatua näyttönä voidaan hyödyntää todisteena rikosasiassa? Onko käräjäoikeuksien antamissa ratkaisuissa eroja ja millaisia nämä erot ovat? Onko vaarana, että Anom- tai SkyECC-palvelimilta saatu näyttö menisi hyödyntämiskieltoon? Miten SkyECC- ja Anom-viestejä on käsitelty muiden pohjoismaiden oikeudenkäynneissä? Tein tutkimukseni aineistolähtöisesti ja kehitin jatkuvasti kirjoitusprosessissa saamani tiedon pohjalta käsityksiäni aiheesta. Pyrkimyksenäni oli täten saada työstäni mahdollisimman laadukas ¹.

Kryptattuja puhelimia ja niiden palvelimia, kuten SkyECC:tä ja Anomia käsitteleviä ratkaisuja on alkanut valmistua Suomen käräjäoikeuksilta vuodesta 2021 alkaen. Ensimmäisiä esitutkintapöytäkirjoja laatineet tutkijat ja tutkinnanjohtajat sekä ensimmäisiä aihepiiriin liittyviä tapauksia syyttämään

---

¹ Oikeudellinen opinnäytetyö kokoomateos 2016 s. 65

lähteneet syyttäjät ovat olleet jonkin lähes täysin uuden äärellä. Koskaan aikaisemmin ei ole tässä mittakaavassa voitu hyödyntää kryptatuilta palvelimilta saatua dataa rikosasiassa näyttönä. Vaikka Anom ja SkyECC avainsanoilla löytyi ratkaisuja useista eri käräjäoikeuksista ympäri suomen, on ratkaisuisia ja niiden perusteissa paljonkin eroavaisuuksia, sillä aihe on hyvin uusi eikä siitä ole siksi vielä annettu kuin kaksi korkeamman oikeusasteen ratkaisua. Näin ollen mahdollista yhtenäistystä ei ole ollut saatavissa käräjäoikeuksissa ratkaisua tehdessä. Erityisen kiinnostavana opinnäytteeni aiheen kannalta näen Helsingin käräjäoikeuden kolme ratkaisua, joissa vastoin muita ratkaisuja on katsottu Anom-viestien olevan lainvastaisesti hankittuja. Puutteet oikeuskäytännön yhtenäisyydessä muodostuikin työni tekovaiheessa yhdeksi mielenkiintoisimmista aiheen osa-alueista. Tulvaisuus näyttää miten korkeimmat oikeusasteet tulkitsevat näitä käräjäoikeuksien toisistaan eroavia ratkaisuja.

2.2 Aiheen rajaus ja tutkimusmenetelmät

Yläkäsite "kryptatut puhelimet" sisältää, paitsi saadun datan hyödyntämisen näyttönä rikosasiassa, myös rutkasti teknistä tietoa. Alkuperäinen suunnitelmani oli käsitellä tässä opinnäytetyössä lisäksi niin sanottua teknistä puolta, kuten laitteita itsessään, palvelimien toimintaa ja laite-etsintää kyseisistä laitteista. Kuitenkin tässä kohtaa tuli vastaan ongelma tietojen saatavuudesta ja salauksesta. Koska halusin tehdä tästä opinnäytetyöstä julkisen, kerron tässä opinnäytetyössä vain sen verran teknistä tietoa, mitä julkisuuteen on jaettu. Toinen poisrajaus tuli perehtyessäni eri palvelimiin, sillä huomasin työn olevan liian laaja, mikäli käsittelisin kaikkia käytössä olleita ja olevia salattuja palvelimia. Aikaisemmin rikollisuuden keskuudessa toiminut, vuonna 2020 viranomaisten haltuun ottama kryptattu EncroChat-palvelin ei ollut Suomessa yhtä laajamittaisessa käytössä. Siihen liittyviä käräjäoikeuden ratkaisuja ei ole sen vuoksi kuin muutama, eivätkä ne ole laajuudeltaan verrattavissa Anom- ja SkyECC-palvelimia käsitteleviin ratkaisuihin. Em. syistä päätin rajata EncroChatin pois opinnäytetyössäni käsittelemistä aiheista.

Menetelmävalinnan puolesta valintaa helpotti huomattavasti saatavilla olevan aineiston vähäisyys. Luotettavaa aineistoa ei ole esimerkiksi internetin julkisista lähteistä taikka kirjastoista juurikaan saatavilla, joten oli helppo kääntyä ainoan tietämäni julkisen aineiston, oikeusratkaisujen puoleen. Tiesin jo etukäteen, etteivät pelkät ratkaisut anna toivomaani laajaa ymmärrystä aiheesta, joten koin tarpeellisenä haastatella aiheen parissa työskentelevää ammattilaista. Näin opinnäytetyöni menetelmiksi valikoitui kirjallisuuskatsaus ja teemahaastattelu.

2.3 Henkilötietojen käsittely

Koska tutkimukseni perustuu pääosin käräjäoikeuksien ratkaisuihin, käsittelen tutkimustani tehdessä henkilötietoja. Täten tutkielmani suunnitelmasta tulee ilmetä myös tietosuojalain asettamat

vaatimukset henkilötietojen käsittelystä tieteellisessä tutkimuksessa². Tietosuojalain asettamien vaatimusten mukaisesti olen ennalta suunnitellut henkilötietojen käsittelyn tutkimuksessani. En ole opinnäytetyössäni käyttänyt henkilötietoja ja olen toteuttanut työni siten, ettei siitä ole yksilöitävissä yksittäisiä henkilöitä. Henkilötietojen käyttö opinnäytetyössäni rajautuu vain ratkaisujen lukuvaiheeseen, jossa olen pakosta saanut tietooni ratkaisuihin liittyvien henkilöiden henkilötietoja. Täten henkilötietojen käsittely on ollut perusteltua ja lainmukaista tieteellisen tutkimuksen tekemiseksi Yleisen tietosuojalain 9 artiklan mukaisesti.³ Olen tehnyt ennalta suunnitelman henkilötietojen asianmukaisesta hävittämisestä, kun tarve saamilleni materiaaleille omalta osaltani päättyy.

2.3.1 Kirjallisuusanalyysi

Aiheestani olemassa oleva materiaali, eli oikeusratkaisut ohjasivat paljolti tekemään kirjallisuusanalyysia. Päätöstä vahvisti tieto kirjallisuusanalyysin olevan sopivin menetelmä oikeustieteelliseen tutkimukseen⁴. Oikeusrekisterikeskuksen avainsanoilla tehdyn haun perusteella sain tietooni aiheitani käsittelevät käräjäoikeuden ratkaisut, joista jokaisen tilasin ja luin ajatuksella läpi. Osa ratkaisuista oli kuitenkin niin pieniltä osin aihetta käsitteleviä, etten valinnut niitä käytettäväksi opinnäytetyössäni. Tässä opinnäytetyössäni käsittelemät ratkaisut puolestaan vastaavat mielestäni tutkimuskysymyksiini. Pyrkimyksenäni olikin nimenomaan käräjäoikeuksien ratkaisujen perusteella selvittää, mitä palvelimilta saatua tietoa, ja millä perusteella, voidaan käyttää näyttönä. Käräjäoikeuden ratkaisujen lisäksi käytin hovioikeuksien aiheesta antamia päätöksiä kirjallisuuskatsauksen yhtenä aineistona, sillä kyseiset päätökset vastasivat hyvin tutkimusongelmaan; Onko näyttönä hyödyntämiselle olemassa esteitä ja minkälaisia nämä esteet ovat?

2.3.2 Teemahaastattelu

Käräjäoikeuden ratkaisujen perusteella sai mielestäni hyvän käsityksen siitä, mikä on olennaista, ja miten kryptatuista puhelimista saatua dataa voidaan käyttää näyttönä. Minua jäi kuitenkin yhä kiinnostamaan asiantuntijan näkemys aiheesta, ja siitä mikä on hänen tietojensa ja kokemuksensa pohjalta oleellista, haastavaa ja mielenkiintoista aiheesta. Koen, ettei teemahaastattelu olisi ollut työssäni välttämätön, vaan pikemminkin se toimii kyllästäväänä tekijänä tekemässäni tutkimuksessa.

Haastateltavaksi opinnäytetyöhöni valikoitui erikoissyöttäjä Anna-Riikka Ruuth, joka on yksi aihealueen kokeneimpia Suomessa. Hän on viimeisimpinä vuosina keskittynyt pelkästään Anom- ja SkyECC-palvelimista saadun tiedon pohjalta tai siihen olennaisesti liittyvien tapausten

---

² Oikeudellinen opinnäyte kokoomateos 2016 s. 89

³ EU yleinen tietosuojalain 9 ”Erityisiä henkilötietoryhmiä koskeva sääntely” toinen kohta, alakohta j)

⁴ Oikeudellinen opinnäyte kokoomateos 2016 s. 14

syyttämiseen. Ruuthin haastattelu täydensi opinnäytetyötäni merkittävällä tavalla ja antoi paljon uutta näkemystä sekä laajensi käsitystäni aiheesta ja sen osa-alueista.

3 AIHEESEEN LIITTYVÄT KÄSITTEET

3.1 Kryptatut puhelimet

Kryptatut puhelimet eli salatut puhelimet ovat ikään kuin yläkäsitemaitteille, joissa käytetään siihen erikseen asennettua salausrjestelmää. Kryptattu puhelin voi olla aivan tavallinen puhelin, johon on asennettu sovellus, joka salaa puhelimen viestiliikenteen. Yläkäsitteen kryptatut puhelimet mukaan ottaminen selkeyttää aihepiirin hahmottamista ja palvelimien yhdistämistä niiden päätelaitteeseen, puhelimeen.

Viranomaisten työn kannalta haltuun saatua puhelinta tarkastellessa tulisi aina ottaa huomioon mahdollisuus, että puhelin on kryptattu. Tärkeää tässä on se, että mikäli haltuun otettu, takavari-koitu tai muuten viranomaiselle päätyneet puhelin osoittautuu kryptatuksi puhelimeksi, sitä ei tule palauttaa. Jo itsessään se, että puhelimeen on asennettu tämän kaltainen salausrhojelma, osoittaa, että puhelimen käyttötarkoitus on rikollisuuteen liittyvän viestinnän mahdollistaminen. Näin ollen puhelimen voidaan katsoa olevan tahalliseen rikokseen läheisesti liittyvä esine, joka on yksinomaan tai pääasiallisesti tahallista rikosta varten hankittu. Edellä mainituin perustein puhelin tulee poikkeuksetta tuomita rikoksentekevälimeenä menetetyksi valtiolle⁵.

3.2 SkyECC

SkyECC on alun perin rikollisten kehittämä puhelimeen asennettava pikaviestisovellus, joka mahdollistaa viestien, kuvien sekä nauhoitettujen äänitiedostojen vaihtamisen muiden SkyECC-käyttäjien kanssa. Viestit ja muut tiedostot ovat poistuneet sovelluksen tietokannasta ennalta määrätyn ajan kuluttua, mutta sovelluksessa on ollut myös sisäänrakennettu salattu tallennuspaikka (vault) tiedostoille, joiden ei ole haluttu poistuvan. SkyECC-puhelimeissa on lisäksi ollut etätyhjennysominaisuus ja puhelimen on voinut salata salasanalla. SkyECC-sovellus saatiin Belgian, Ranskan ja Alankomaiden viranomaisten haltuun 9.3.2021 ja sovelluksen sisältämät salatut viestit saatiin purettua luettavaan muotoon.⁶

SkyECC-sovellus välitti ja tallensi viestit salattuina. SkyECC-puhelimeksi sopi normaali, kuitenkin tietyt ominaisuudet sisältävä vapailta markkinoilta ostettava älypuhelin, josta oli ennen SkyECC-aviestisovelluksen asennusta poistettu muut sovellukset. SkyECC-sovelluksen asennuksen jälkeen laitetta ei voinut käyttää muuhun tarkoitukseen, kuin SkyECC:n kautta tapahtuvaan sovelluksen

---

⁵ Helsingin KÄO 16.07.2021 21/130991

⁶ Europolin media tiedote 08.06.2021

käyttäjien väliseen viestintään. SkyECC-viestintää tai SkyECC-puhelimen liikkeitä ei voinut teleseurannalla tai -valvonnalla jäljittää, eikä puhelinta voitu paikantaa.⁷

Jokaisella SkyECC-käyttäjällä on sovelluksessa oma nimimerkki ja ID. Tämä SkyECC-ID on kuusi-merkkinen tunniste, joka yksilöi tietyn puhelimen SkyECC-profiiliin. Käyttäjätunnus taas oli laitteen tallennetun profiilin viesteissään käyttämä omavalintainen nimimerkki. Käyttäjätunnus ja nimimerkki voivat kerrallaan olla käytössä vain yhdessä puhelimessa.⁸ SkyECC-viestit saadaan Suomen viranomaisten haltuun joko laite-etsinnällä, mikäli takavarikoidussa puhelimessa on yhä tallessa SkyECC-viestejä. Viestejä voidaan saada viranomaisten haltuun myös eurooppalaisella tutkintamääräyksellä, siten että toisen EU-valtion jo hallussa olevia viestejä pyydetään eurooppalaisella tutkintamääräyksellä.⁹ Eurooppalainen tutkintamääräys on EU-maan oikeusviranomaisen antama lain vahvistama oikeudellinen päätös tutkintatoimenpiteiden suorittamisesta toisessa maassa todisteiden hankkimiseksi rikosasiassa¹⁰.

SkyECC-viesteissä yksi erikoispiirre on, että kun eurooppalaisella tutkintamääräyksellä tai laite-etsinnällä saadaan SkyECC-viestit, viestiketjusta puuttuu usein toisen osapuolen lähettämät viestit. Viestikeskusteluissa ei myöskään yleensä ole kaikkia henkilöiden lähettämiä viestejä. Tämä vaikeutta asiayhteyksien ja henkilöiden osallisuuden hahmottamista, muttei kuitenkaan johda suoraan siihen, ettei saatuja viestejä voisi niiden puutteellisuuden vuoksi hyödyntää.¹¹

3.3 Anom

Kuten edellä mainittu SkyECC, myös Anom on puhelimeen asennettava viestisovellus vastaavin toimintatavoin. Anom on muun muassa Yhdysvaltain liittovaltion poliisin FBI:n yhteistyössä kehitetty peitesovellus, jolla on seurattu viestinvaihtoa.¹² Anom kehitettiin SkyECC:n ja sitä edeltäneen EncroChatin seuraajaksi täyttämään tarvetta salatulle viestinnälle rikollisten toimijoiden välillä. Toisin kuin viranomaisten myöhemmin haltuunsa saamat edeltäjänsä, Anom on ollut alun perinkin FBI:n rakentama ja hallinnoima tekninen palvelin, jolle on tallentunut kaikki siellä lähetetyt ja vastaanotetut viestit. Europol koordinoi Anom-viestinnän myötä ilmi tulleiden rikosten paljastamiseksi kehitettyä operaatiota, joka tunnettiin nimillä ”Trojan Shield” ja ”Greenlight”. Myös Suomi oli

---

⁷ Helsingin KÄO 09.07.2021 21/130517 s. 41

⁸ Helsingin KÄO 09.07.2021 21/130517 s. 41 ja 42

⁹ Keski-Suomen KÄO 23.12.2021 21/155763 s. 34

¹⁰ European justice – Eurooppalainen tutkintamääräys

¹¹ Helsingin käräjäoikeus päätös hyödyntämiskieltoasiassa 13.04.2022, 22/1326 s. 28–29

¹² Keski-Suomen KÄO 23.12.2021 21/155763 s. 34

osallisena tässä kansainvälisessä operaatiossa ja sen myötä tehdyissä lukuisissa pidätyksissä, takavarikoissa ja muissa tehdyissä toimenpiteissä.¹³

Anom-palvelimen Android-puhelimiin ladattava sovellus on ollut nimeltään ANOM, josta käytän yleisessä käytössä olevaa nimitystä Anom. Tämä Anom-sovellus, on ladattu Android puhelimeen, josta on ensin poistettu kaikki muu toiminnallisuus. Tämän jälkeen puhelin on myyty eteenpäin pimeillä markkinoilla.¹⁴ Käyttäjälleen puhelin on ollut luotettavaksi viestinnän salaajaksi uskottu tärkeä apuväline rikollisen toiminnan salaamiseksi. Anom-sovelluksen käytöstä on täytynyt maksaa kuukausittain. Sovelluksen käyttäjälle on luotu uniikki ID (jabber identification, JID), jota ei ole voinut muuttaa. Käyttäjä on tämän jälkeen luonut itse JID-tunnukselle oman käyttäjänimen.¹⁵

Samoin kuin SkyECC-puhelin, Anom-puhelin on mahdollistanut pelkästään viestinnän Anom-sovelluksen kautta, eikä puhelimella ole voinut esimerkiksi soittaa taikka lähettää sähköpostiviestejä. Anom-puhelinta on kuitenkin voitu paikantaa, sillä FBI on kehittäjänä halunnut seurata puhelinten käyttöä mahdollisimman tarkasti käyttäjiltä salassa.

Anom-sovelluksen kautta lähetettyjen viestien hankinnassa on eroja SkyECC:hen, sillä Anomin kautta käydyt keskustelut on saatu viranomaisten haltuun kokonaisuudessaan. Näin ollen keskusteluista näkyy kaikkien siihen osallistuneiden henkilöiden lähettämät viestit, jolloin keskustelun seurattavuus on huomattavasti helpompaa. Viestien hankinnassa on myös se olennainen ero, ettei Suomen viranomaiset ole oma-aloitteisesti pyytäneet saada haltuunsa Anom-viestejä, vaan FBI on oma-aloitteisesti lähettänyt Suomen viranomaiselle ne viestikeskustelut ja muun datan, jotka se on katsonut liittyvän Suomessa tapahtuneeseen tai muutoin Suomeen liittyvään rikollisuuteen. Suomen poliisi on saatujen tietojen pohjalta aloittanut esitutkinnan. Jälkikäteen Suomen viranomaiset ovat pyytäneet oikeusapu teitse Suomen ja Yhdysvaltojen välisen yhteistyösopimuksen mukaisesti tositteet viestien hankintavan laillisuudesta Yhdysvalloissa.

4 KRYPTATUISTA PUHELIMISTA SAADUN TIEDON KÄYTTÖ NÄYTTÖNÄ

Lähtökohtaisesti Suomen lainsäädännön mukaisesti rikosasiassa esitetty näyttö perustuu vapaaseen todistusharkintaan. Oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 2 §:n mukaisesti tuomioistuin arvio vapaasti todisteiden näyttöarvon, jollei todisteen todistusvoimasta ole erikseen säädetty. Näin ollen syyttäjä, jolla on todistustaakka rikosasiassa, voi esittää rikosasian näyttönä minkä tahansa aiheen kannalta olennaisena pitämänsä todisteen.

---

¹³ Europolin media tiedote 08.06.2021

¹⁴ Keski-Suomen KÄO 23.12.2021 21/155763 s. 34

¹⁵ Keski-Suomen KÄO 23.12.2021 21/155763 s. 34

Jotta esitettyä todistetta voidaan käyttää rikosasiassa näyttönä, tulee tuomioistuimen suorittaa näytön arviointi. Näytön arviointi on yläkäsite näytön todistus- ja riittävysharkinnalle, sekä todistustaan jakamiselle. Näyttökysymys on nimenomaan tuomioistuimen ratkaistavana ja tämä yksinkertaistettuna tarkoittaa sitä, että tuomioistuimen tehtävänä on päättää, mitä asiassa on pidettävänä totena.¹⁶ Todistusharkinnan ja sen lopputuloksen tulee olla perusteltavissa ja asianosaisten sekä muiden harkintakykyisten ihmisten hyväksyttävissä. Laissa on säädetty, että näytön arviointi tulee perustella tuomiossa.¹⁷ Näytön riittävyysarvioinnissa tuomari ottaa kantaa siihen, todistaako kokonaisnäyttö riittävällä todennäköisyydellä oletetut tapahtumat käsiteltävän rikosasian syyllisyyden osalta.¹⁸ Jotta kryptatuista puhelimista ja niiden palvelimista saatua dataa voitaisiin käyttää rikosasiassa näyttönä, tulee suorittaa näytön arviointi edellä kuvatun mukaisesti. Näytön arvioinnin osalta eroavaisuutta ns. tavanomaiseen rikosprosessiin ei ole, vaan eroavaisuudet piilevät datamuotoisen näytön eri ominaisuuksien huomioon ottamisessa. Tällä tarkoitan sitä, että koska kyseessä on yksityisviesteistä saatu data, tulee datan hankinnan ja näyttönä käytettävyyden laillisuus selvittää ensin ja data yhdistää henkilöön. Saman kaltainen arviointi voi tulla kyseeseen jonkin muunkin rikostyyppin kohdalla. Pidän tätä kyseistä arviointia yhtenä tässä käsittelemieni tapausten keskeisimpänä yhdistävänä ominaispiirteenä.

Sekä itse kryptatuista laitteista, että niiden palvelimista saatua näyttöä on monenlaista. Tässä kappaleessa esitellään niistä yleisimpiä. Yksinkertaistaen laitteesta saadaan tietoon laitteen yksilöivä IMEI-tunnus ja laitteeseen asennetun kryptaussovelluksen yksilöivä tunnus, joita käyttäjä itse ei voi muuttaa. Lisäksi laitteesta selviää käyttäjän itsensä asettama ja muutettavissa oleva käyttäjänimi. Vaikka käyttäjänimeä muuttaisi, se on sidottu aina sovelluksen yksilöivään tunnukseseen. Käyttäjänimen vaihdoksella ei sinänsä ole merkitystä, sillä viestit tallentuvat sovelluksen yksilöidyn käyttäjätunnuksen alle. Ulkoiselta palvelimelta, voidaan saada mm. viestejä ja kuvia, joita käyttäjä on lähettänyt sovelluksen välityksellä. Itse päätelaitteesta saadun datan käyttö näyttönä on sinänsä yksiselitteisempää, sillä kyseessä on yksilöitävistä tiedoista, jotka eivät ole käyttäjän itsensä muokattavissa. Jotta palvelimelta saatuja viestejä ja kuvia voitaisiin ylipäänsä käyttää rikosasian ratkaisussa näyttönä, tulee ne ensin sitoa konkreettisiin tapahtumiin, seikkoihin ja tarkoituksiin. Tällä tarkoitetaan sitä, että tulkittaessa usein tietynlaisilla koodisanoilla käytyjen viestien sisältöä, tulee oikeuden päästä ymmärrykseen viestin todellisesta tarkoituksesta¹⁹. Ei ole olemassa minkäänlaista yksiselitteistä listaa siitä, mitä viestien sisällöstä voidaan hyödyntää rikosasiassa näyttönä, mutta seuraavissa kappaleissa esittelen muutamia yleisimpiä asioita, joilla voidaan saada näyttöä SkyECC- ja Anom-viestinnästä.

---

¹⁶ OK 17:2.1

¹⁷ Mäkelä 2012 s. 25

¹⁸ Mäkelä 2012 s. 27

¹⁹ Helsingin KÄO 09.07.2021 21/130517 s. 68

4.1 Nimimerkin yhdistäminen henkilöön

Kuten jo edellä mainitsin, perustana koko viestien näyttönä käyttämiselle on viestit lähettäneen henkilön löytyminen ja yhdistämien viestien lähettäjäksi. Aluksi esittelen mahdollisesti selkeimmän tavan, jolla tietty puhelin saadaan yhdistettyä henkilöön, ja edelleen puhelimesta saadut tiedot kuten SkyECC-ID ja käyttäjätunnus voidaan yhdistää käyttäjänsä. Helsingin käräjäoikeus on vuonna 2021 käsittelemässään tapauksessa katsonut, että riittäväksi näytöksi siitä, että tietty henkilö on kyseisen puhelimen käyttäjä, on lähtökohtaisesti riittänyt se, että puhelin on löytynyt kyseisen henkilön hallusta²⁰. Tällöin oikeus on pitänyt vakuuttavana sitä, että puhelinta hallussaan pitävä henkilö on laitteen pääasiallinen haltija sekä käyttäjä ja siten lähettänyt laitteesta SkyECC-viestit laitteeseen tallennetulla käyttäjätunnuksella ja nimimerkillä²¹. Samassa ratkaisussa Helsingin käräjäoikeus toteaa, että vastaajan väite siitä, että hänellä on ollut laite hallussaan, eikä hän olisi laitteen todellinen käyttäjä, voidaan pitää epäuskottavana. Tätä päätelmää Helsingin käräjäoikeus perustelee ratkaisussaan sillä, että on hyvin epätodennäköistä, että kalliit ja hyvin arkaluontoista sisältöä sisältävät SkyECC-puhelimet olisivat kiertäneet käyttäjältä toiselle. Sillä mikäli puhelin kiertäisi henkilöltä toiselle, olisi huomattava riski siitä, että tämä arkaluontoinen, rikolliseen toimintaan osallistumisesta kertova tieto päätyisi väärin käsiin, esimerkiksi laitetta hallussaan pitävän henkilön kiinnijäämisen tai laitteen katoamisen vuoksi. Lisäksi Helsingin käräjäoikeus toteaa ratkaisussaan, että olisi hyvin epätodennäköistä, että rikolliseen toimintaan osallistuva henkilö antaisi muiden esiintyä hänen nimissään rikollispiireissä. Käsitellyssä asiassa todisteina olevista SkyECC-keskusteluista ilmenee, että SkyECC:n käyttäjille on ollut täysin selvää, kuka on tietyllä nimimerkillä esiintyvä henkilö, sillä viestejä ei ole aloitettu henkilöllisyyttä koskevalla selvittelyllä.²² Useissa Käräjäoikeuksien ratkaisemissa tapauksissa vastaaja olikin vedonnut juuri tähän, että puhelimella olisi useita käyttäjiä, mutta käräjäoikeuksissa eri puolella Suomea on yhtenevästi todettu, ettei väite ole uskottava. Perusteet ovat usein olleet samat kuin Helsingin käräjäoikeudella em. esimerkkitapauksessa, mutta perusteina on usein lisäksi esitetty, että koska viestien kirjoitustyyli on pysynyt samana, voidaan katsoa, ettei viestien kirjoittaja ole vaihtunut välissä. Lisäksi useassa tapauksessa perusteena on annettu myös se, että viestit ovat jatkuneet selkeästi samoista aiheista ja tapahtumista, joten ei ole todennäköistä, että kirjoittaja olisi vaihtunut.

Toinen esimerkki nimimerkin yhdistämisestä henkilöön on Keski-Suomen käräjäoikeuden vuonna 2022 antamassa ratkaisussa. Ratkaisussa todetaan sen keskeisimpänä näyttönä olevan nimenomaan viranomaisten haltuun saadut SkyECC-puhelimet ja niihin liittyvä viestintä. Keski-Suomen käräjäoikeuden ratkaisussa ensimmäisenä kohtana on selkeän suoraviivainen tapa yhdistää henkilö nimimerkkiin. Jutun vastaaja on lähettänyt oman kuvansa SkyECC-sovelluksen välityksellä

---

²⁰ Helsingin KÄO 09.07.2021 21/130517 s. 43

²¹ Helsingin KÄO 09.07.2021 21/130517 s. 43

²² Helsingin KÄO 09.07.2021 21/130517 s. 43

toiselle henkilölle, sillä tämä on pyytänyt varmistuksen siitä, että keskusteleo oikean henkilön kanssa. Vastaaaja on selkeästi tunnistettavissa kyseisestä kuvasta. Näin ollen on katsottu, että nimimerkillä X kuvan itsestään lähettänyt vastaaaja on kyseisen nimimerkin käyttäjä.²³

Seuraavaksi samassa Keski-Suomen käräjäoikeuden ratkaisussa esitetään televalvontatietoihin perustuva tapa yhdistää nimimerkki henkilöön. Vastaaajan niin sanottu tavallinen matkapuhelin, jota on voitu seurata televalvonnalla, on tehdyn seurannan mukaan paikantunutun paikkaan X. Vastaaaja on samanaikaisesti kertonut SkyECC-viestillä olevansa kyseisessä paikassa X. Tätä sijaintietoihin perustuvaa näyttöä tukemaan on pystytty lisäksi yhdistämään vastaaajan lähettämiä SkyECC-viestejä tapahtumiin, joista vain vastaaaja itse on todennäköisesti ollut tietoinen. Tästä esimerkkinä se, kun vastaaajalta on takavarikoitu SkyECC-puhelin, on tämä lähettänyt myöhemmin uudesta SkyECC-puhelimestaan viestin, jossa pyytää poistamaan vanhan nimimerkkinsä, sillä se on ”possuilla”. Tämän jälkeen hänen pyynnöstään on toisen SkyECC-käyttäjän toimesta lähetetty koodi ”destroy”, jotta hänen vanhan käyttäjänsä lähettämä data saataisiin poistettua.²⁴ Lisäksi saman ratkaisun perusteluissa nimimerkin henkilöllisyydestä on esitetty viesti, jossa vastaaaja kertoo autonsa merkin ja mallin. Ajoneuvotietojärjestelmästä on tämän jälkeen haettu henkilön omistamat ajoneuvot ja kyseinen henkilö näiden ATJ:n tietojen perusteella viestin lähetyksen ajankohtana omistanut samaa merkkiä ja mallia olevan auton.²⁵ Tätä televalvontatietoihin perustuvaa nimimerkin yhdistämistä henkilöön on käytetty useissa muissa eri käräjäoikeuksien ratkaisuisissa.

Mitä törkeämpi teko ja nimike, sitä useammin näyttöä nimimerkin henkilöllisyydestä joudutaan kaimamaan ihan toden teolla alkaen kaikista mieleen juolahtavista asiaan tai vastaaajaan liittyvistä pikuseikoistakin. Esimerkkinä tästä on Helsingin käräjäoikeuden ratkaisu päivämäärältä 31.01.2022, jossa vastaaaja on kiistänyt olevansa nimimerkki, jonka käyttäjäksi häntä on epäilty. Vastaaaja on vedonnut, että esitetty todisteet nimimerkin henkilöllisyydestä pätevät useisiin muihinkin samalla alueella asuviin henkilöihin. Vastaaajan puolesta on lisäksi todettu, että vastaaajan hallusta ei ole koskaan löydetty Anom-puhelinta, eikä hän ole koskaan sellaista käyttänyt. Käräjäoikeus on ratkaisussaan esittänyt, että lähes kaikki kysymyksessä olevan jutun maahantuonti ja välitysrinkiin kuuluvista henkilöistä kuuluvat vastaaajan ystäväpiiriin. Lisäksi kaikki asiassa esitetyistä Anom-viesteistä ilmenevät seikat sopivat vastaaajaan, kuten se, että vastaaaja on saanut hiljattain tuomion rikoksesta, ja hän on tuonut sen ilmi lähettämällä Anom-viestin, jossa kertoo joutuvansa hoitamaan yhden lyhyen tuomion pois alta. Lisäksi vastaaaja on koulutukseltaan putkimies, ja häneltä on Anom-keskustelussa kysytty ”ammattilaisen neuvoja” putkivian korjaukseen liittyvissä asioissa. Vastaaaja on lisäksi kertonut omistavansa kissan, ja että kissan eläinlääkärikäynnistä aiheutuu viivästystä vastaaajan toimille. Vastaaaja omistaa myös veneen ja on kyselty Anom-viestillä apua löytääkseen

---

²³ Keski-Suomen KÄO 24.02.2022, 22/108066 s. 20

²⁴ Keski-Suomen KÄO 24.02.2022, 22/108066 s. 22

²⁵ Keski-Suomen KÄO 24.02.2022, 22/108066 s. 22

veneelleen säilytyspaikan. Käräjäoikeus toteaa, että olisi hyvin epätodennäköistä, että kaikki edellä selostetut yksityiskohdat sopisivat vastaajan lisäksi toiseen henkilöön, joka asuu samalla alueella. Käräjäoikeus on edellä lausutuun perusteiden todennut, että asiassa on tullut luotettavasti selvitettyä vastaajan olevan kyseistä nimimerkkiä käyttänyt henkilö.²⁶ Käsitellyssä esimerkissä vastaajan tietoja on muutettu siten, ettei esimerkistä ole tunnistettavissa tai yksilöitävissä kyseistä henkilöä.

Esitettyjen tapojen lisäksi on olemassa lukuisia muitakin tapoja yhdistää tietty henkilö tiettyyn nimimerkkiin. Niiden esittäminen esimerkkinä ei mielestäni ole tarpeellista, sillä kaikissa on käytetty samaa ideologiaa hakea ensin kaikki tiedossa olevat tosiseikat vastaajasta ja sen jälkeen pyrkiä sitomaan hänet tiettyyn nimimerkkiin saadun näytön, eli tässä tapauksessa Anom- tai SkyECC-viestien perusteella.

4.2 Henkilön osallisuus

Eräs näytön kannalta hyvin olennainen seikka, joka usein selviää Anom- tai SkyECC-viesteistä on epäily osallisuus epäiltyyn rikokseen. Viesteistä käy usein selkeästi ilmi, kuka toimii missäkin tehtävässä ja kuka tietää mistäkin. Myös niin sanotut johtosuhteet tulevat usein selkeästi ilmi viesteistä, ja tällä on usein suuri merkitys asiassa mahdollisesti annettavan tuomioon. Mikäli on kyetty osoittamaan tietyn nimimerkin kuuluvan tietylle henkilölle ja ettei kukaan muu ole todennäköisesti käyttänyt kyseistä puhelinta, johon nimimerkki on liitetty, on vastaajan vaikeaa väittää esimerkiksi, ettei hän ole tiennyt hallussaan pitämän aineen oleva huumausainetta. Mikäli viesteistä on selkeästi osoitettavissa, että hän on nimimerkillään käynyt keskustelua, jossa puhutaan huumausaineesta, voidaan hänen täten katsoa olleen asiasta tietoinen ja täten syyllistyneen rikokseen vähintäänkin huumausaineen hallussapidon osalta.

Helsingin käräjäoikeus on vuonna 16.07.2021 antamassaan ratkaisussa törkeän huumausainerikoksen näytön arviointi kohdassa todennut, että Anom-viesteillä on pystytty näyttämään toteen, että eräällä vastaajalla on ollut määräsvalta marihuanaan ja hän on toiminut erän edelleen jakelijana. Näin ollen vastaaja on menettelyllään syyllistynyt törkeään huumausainerikokseen tekijänä. Vastaajan väitteet, että hän ei ole edes tiennyt mitä ainetta hänellä on hallussaan, on täten voitu todistaa epäuskottaviksi. Myös vastaajan väite siitä, että hän on ollut pelkkä kuljettaja, eikä hänellä ole ollut sananvaltaa asiassa on täten voitu todistaa epäuskottavaksi. Vastaaja on itse myöntänyt nimimerkin kuuluvan hänelle, eikä hän ole esittänyt väitettä, että joku muu olisi hänen lisäkseen käyttänyt kyseistä nimimerkkiä, joten erillistä todistelua nimimerkin kuulumisesta kyseiselle vastaajalle ei tarvita.²⁷

---

²⁶ Helsingin KÄO 31.01.2022, 22/104075 s. 60

²⁷ Helsingin KÄO 16.07.2021 21/130991 s. 18

4.3 Huumausaineiden määrä, laatu ja levitys

Koska SkyECC- ja Anom-viestejä on pääsiallisesti käytetty näyttönä nimenomaan huumausainerikosten oikeuskäsittelyssä, käsittelen tässä luvussa nimenomaan viestien käyttöä huumausaineen määrän, laadun ja levityksen selvitykseen. Keski-Suomen kärjäoikeus on 23.12.2021 ratkaisusaan kohdassa huumausaineiden määrä ja laatu esittänyt seuraavanlaista näyttöä; Asiaan liittyvien Anom-viestien perusteella vastaajat ovat keskustelleet suuren amfetamiinierän saapumisesta ja jakautumisesta Suomeen. Viesteissä on laadittu yksityiskohtainen suunnitelma mihin kaupunkiin menee mikäkin määrä amfetamiinia. Takavarikkopöytäkirjasta on todettavissa se riidaton tosiasia, että eräästä viesteissä aiemmin mainitusta kaupungista on löytynyt saman verran amfetamiinia, kuin viesteissä laaditun suunnitelman mukaisesti sinne olisi tullutkin toimittaa. Lisäksi Keskusrikospoliisin lausunnon perusteella kyseinen erä koostui viidestä noin kilon pakkauksesta, täsmälleen samoin kuin viestikeskustelussa sen oli kerrottukin koostuvan.²⁸

Pelkästään se, että on olemassa vaikkapa yksityiskohtainen viesti suuren huumausaine-erän saapumisesta suomeen tiettyinä päivämäärinä, tiettyyn kellonaikaan ja tietyllä laivalla ei osoita sitä, että näin olisi todella tapahtunut. Asiassa tulee siis pystyä muulla tapaa todistamaan, että viestissä kerrotun mukainen erä on todella ollut olemassa, sitomalla se löydettyihin huumausaineisiin, keskusrikospoliisin lausuntoihin ja muihin viestejä konkreettisimpiin todisteisiin. Esimerkkinä tapauksesta, jossa viesteistä saatua näyttöä ei ole muun näytön puuttumisen myötä saatu todennettua käytän Helsingin kärjäoikeuden ratkaisua, jossa vastaajien välisissä SkyECC-viesteissä on sovittu hyvin monenlaisista suunnitelmista erilaisten huumausaineiden maahantuomiseksi ja myymiseksi eteenpäin. Viesteissä on sovittu tarkat kauppahinnat, suunnitelmat maahantuonnista, säilytyksestä ja myynnistä. Kyseisistä huumausaineista on myös kuvia. Syyttäjä on vaatinut asiassa vastaajalle rangaistusta mm. maahantuonnin yrityksestä sekä huumausainerikoksesta. Kärjäoikeus on todennut, että koska syyttäjän esittämä näyttö perustuu olennaisilta osin vain vastaajien välisiin SkyECC-viesteihin, ja niiden näyttöarvoa harkittaessa tulee kiinnittää huomiota siihen, kuinka yksiselitteisiä ja selkeitä viesteissä käytetyt ilmaisut ovat ja voidaanko niitä sitoa todellisiin tapahtumiin tai seikkoihin ja liittykö niihin epävarmuutta siitä, mitä viestin kirjoittaja on milloinkin tarkoittanut. Vastaaja on itse kiistänyt syyllistyneensä edellä mainittuihin rikoksiin ja antanut selityksen, jonka mukaan viesteissä on ollut kyse vain suunnitelmasta, joka ei ole koskaan toteutunut. Kärjäoikeus on hylännyt asiassa syytteet maahantuonnin yrityksestä ja huumausainerikoksesta, sillä pelkät vastaajien väliset viestit eivät ole riittäneet osoittamaan, että rikos olisi todella tapahtunut.²⁹

---

²⁸ Keski-Suomen KÄO 23.12.2021 21/155763 s. 34

²⁹ Helsingin KÄO 09.07.2021, 21/130517 s. 66

4.4 Teon kvalifiointi törkeäksi

Teon kvalifioinnin suhteen lukuisissa ratkaisuissa on ollut apua Anom- ja SkyECC-viesteistä. Helsingin kärjäoikeus on 13.07.2021 antamassaan ratkaisussa teon kvalifioinnin osalta todennut, että kyseistä huumausainerikosta on kokonaisuutena arvostellen pidettävä törkeänä huomioiden usean kvalifiointiperusteen soveltuminen; huumausaineen moninkertainen määrä kvalifioinnin alarajan suhteen, suunnitelmallinen yhteistyö useiden eri henkilöiden kanssa sekä rajat ylittävä toiminta. Kyseisessä tapauksessa vastaaja on laittomasti yrittänyt hankkia noin kaksi kiloa kokaiinia, jonka kuljetuksesta maahan hän oli sopinut yksityiskohtaisesti tuntemattomaksi jääneen SkyECC-käyttäjän kanssa. Kuljetuksen oli tarkoitus saapua Suomeen siten, että vastaaja on itse vastaanottamassa sitä ja huolehtimassa sen toimituksesta tietylle nimetylle ostajalle. Viesteissä oli lisäksi neuvoteltu tämän ostajan kanssa huumausainekaupasta ja rahoituksesta. Huumausaine jäi saapumatta Suomeen siitä sattumanvaraisesta syystä, että vastaaja otettiin kiinni juuri ennen erän saapumista Suomeen.³⁰ Kyseisessä ratkaisussa epäilty sai tuomion tästäkin teosta, tosin hän oli teon myöntänytkin.

Samassa ratkaisussa on lisäksi samoin kvalifiointiperustein luokiteltu useita muita kyseiseen tapaukseen liittyviä huumausainerikoksia törkeäksi. Asiaan liittyvät SkyECC-viestit ovat suurimmalta osin mahdollistaneet kvalifioinnin törkeäksi, sillä nimenomaan näistä viesteistä on selvinnyt teon suunnitelmallisuus. Viesteistä on lisäksi ilmennyt huumausaineiden määrät ja hinnat, millä on ollut suuri merkitys syytekohtein toteennäyttämässä, sillä kaikkea viestien mukaan Suomeen tuotua huumausaineita ei ole suinkaan löytenyt. Tapauksessa on kuitenkin voitu useiden muiden todisteiden valossa osoittaa, että kyseiset törkeän huumausainerikoksen kvalifiointiperusteet täyttävät määrät huumausaineita ovat olleet vastaajilla hallussaan ja he ovat siten syyllistyneet asiassa törkeään huumausainerikokseen.³¹

Myös toisessa Helsingin kärjäoikeuden ratkaisussa on pystytty osoittamaan Anom-viestien pohjalta huumausainerikoksen olevan kvalifioitavissa törkeäksi. Helsingin kärjäoikeus on 31.01.2022 antamassaan ratkaisussaan katsonut, että Anom-viestikeskustelujen perusteella vastaaja on ollut mukana järjestäytyneen rikollisryhmän toiminnassa, sekä itse vastannut huumausaine erän vastaanottamiseen ja asiakkaille levitykseen liittyvistä järjestelyistä ja itse konkreettisesti hoitanut erän toimitusta asiakkaille. Vastaaja on välittänyt ja delegoinut tietoa eteenpäin muille, näin ollen toimien avainhenkilönä rikoksen teossa. Teon kohteena on ollut suuri määrä huumausainetta ja teossa on tavoiteltu suurta taloudellista hyötyä niin sanotulle ylämiehelle. Lisäksi oman opinnäyteyöni aiheen kannalta olennaisena kohtana kvalifioinnin perusteista tulee mainita kohta, missä Helsingin kärjäoikeus on antamassaan perustelussaan todennut, että: ”koska teossa on ollut selkä työnjako, siinä

---

³⁰ Helsingin KÄO 13.07.2021, 21/130690 s. 16

³¹ Helsingin KÄO 13.07.2021, 21/130690 s. 17

on käytetty salatuksi kuviteltua viestijärjestelmää ja huumausaineiden toimitus sekä sitä koskevat järjestelyt on hoidettu siten, ettei henkilöiden ole tarvinnut missään vaiheessa nähdä toisiaan. Te-koa on siten pidettävä tavanomaista suunnitelmallisempänä.” Tästä on pääteltävissä se, että jo pelkkä salatun viestijärjestelmän käyttäminen osoittaa usein selkeän viitteen teon tavanomaista suunnitelmallisemmasta luonteesta ja voi vaikuttaa teosta annettavan tuomion rikosnimikkeeseen kvalifiointiin sitä korottavasti.³²

4.5 Järjestäytynyt rikollisuus

Koska Anomin ja SkyECC:n suhteen kyseessä on ollut rikollisten salatuksi kuvittelema viestijärjestelmä, on siellä väistämättäkin jaettu tietoa, joka on rikollisen toiminnan paljastumisen kannalta erittäin arkaluontoista. Etenkin kokonaan viranomaisten haltuun saaduista viestikeskusteluista, Anomin kautta käydyistä keskusteluista, on saatu erittäin paljon tietoa tämänhetkisestä järjestäytyneen rikollisuuden toiminnasta. Viestien kautta on paljastunut paljon toiminnan osalta yleistä asiaa, kuten sitä, miten rikosten suunnittelu etenee ja kuinka laajamittaista ja kansainvälistä toiminta on. Viesteistä on myös paljastunut keski- ja ylätasolla toimivia henkilöitä, joiden osallisuutta rikolliseen toimintaan olisi muutoin ollut erittäin vaikea tai jopa mahdotonta paljastaa.

5 HYÖDYNTÄMISKIELTO

Lähtökohtaisesti sekä todistelu että todistusharkinta ovat Suomessa vapaita. Tämä tarkoittaa sitä, että tuomioistuin voi vapaan todistusharkinnan periaatteen mukaan vapaasti harkita esitetyn näytön todistusarvon. Todistusharkinta on suoritettava objektiivisesti ja arvioinnin kestäväällä tavalla, mutta tuomioistuin on oikeutettu harkitsemaan vapaasti esitetyn todisteen todistusvoiman. Vapaan todistusharkinnan mukaan tuomioistuin voi pääsääntöisesti käyttää todisteena kaikkea laillisesti tietoonsa saatettua aineistoa.³³

Suppeasti ja yksinkertaistetusti hyödyntämiskielloilla tarkoitetaan rikosprosessissa sitä, että laittomasti hankittu todiste asetetaan hyödyntämiskieltoon ja täten evätään pois muiden todisteiden joukosta. Harkittaessa todisteen asettamista hyödyntämiskieltoon oikeus punnitsee, voidaanko oikeudenkäyntiaineistoon hyväksyä kiellon vastaisesti hankittu todiste tai todistelu, joka johtaisi perusoikeuksien rajoittamiseen.³⁴ Anom- ja SkyECC-viestien hyödyntämiskieltoon asettamisessa on ollut kyseessä nimenomaan siitä, että viestien on katsottu olleen laittomasti hankittuja. Tässä on vedottu siihen, että koska luottamuksellisen viestin salaisuus on riippumaton käytetystä viestintämenetelmästä, kaikenlaisen viestinnän laitton seuranta on täten johtanut Euroopan ihmisoikeussopimuksen (EIS) 8 artiklan sekä Suomen perustuslain 10 § loukkaamiseen. Kyseiset säädökset ovat

---

³² Helsingin KÄO 31.01.2022, 22/104075 s. 11

³³ Mäkelä 2012, s.12

³⁴ Hirvelä 2003, s. 27–28

ydinsisällöltään samankaltaiset ja ne käsittelevät yksityiselämän suojaa, kotirauhaa sekä kirjeen, puhelun ja muun luottamuksellisen viestin salaisuutta. Oikeudenkäynnissä tuomioistuimen tulee pystyä vastaamaan kysymykseen siitä, voidaanko yksityiselämän suojaa loukkaamalla saatuja todisteita hyödyntää oikeudenkäynnissä näyttönä.³⁵

Oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 25 §:ssä säädetään todisteen hyödyntämiskiellosta. Sen 1 ja 2 momentissa säädetään hyödyntämiskiellosta koskien kiduttamalla tai itsekriminointisuojaan vastaisesti hankittua todistelua, mistä ei ole tässä asiassa kysymys. Pykälän 3 momentin mukaan muussa tapauksessa tuomioistuin saa hyödyntää myös lainvastaisesti hankittua todistetta, jollei hyödyntäminen vaaranna oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin toteutumista ottaen huomioon asian laatu, todisteen hankkimistapaan liittyvä oikeudenloukkauksen vakavuus, hankkimistavan merkitys todisteen luotettavuudelle, todisteen merkitys asian ratkaisemisen kannalta ja muut olosuhteet.

5.1 Helsingin käräjäoikeuden ratkaisu pvm. 1.10.2021

Helsingin käräjäoikeus on 1.10.2021 tekemässään ratkaisussa katsonut Anom-viestien olevan lainvastaisesti hankittu. Käräjäoikeus katsoo, että Anom-sovelluksen kautta tapahtunut peiteoperaation kaltainen tiedonhankinta on perustunut Yhdysvaltojen lakiin, ja siten tiedonhankinta on toteutettu Yhdysvaltojen lakien mukaisesti. Kuitenkin ratkaisussaan käräjäoikeus toteaa, että kohdistaessa Anomin kaltaista tiedonhankintaa Suomessa oleviin henkilöihin, yksityiselämän ja luottamuksellisen viestin suojan rajoitus ei ole perustunut EIS 8 § 2 momentissa edellytetyin tavoin lakiin eikä perustuslain 10 § 4 momentissa tarkoitettuun rikosten tutkintaan eli konkreettiseen ja yksilöityyn rikosepäilyyn. Anomin kaltaista tiedonhankintaa ei voida ratkaisun mukaan pitää myöskään perustuslain 10 § 4 momentin mukaisena sallittuna rajoituksena luottamuksellisen viestin suojaan.³⁶ Käräjäoikeus toteaa aineiston olevan täten lainvastaisesti hankittu Suomessa olleiden henkilöiden osalta riippumatta siitä, onko tiedon hankinta ollut Yhdysvalloissa laillista ja, että kuhunkin esitutkintaan liittyvän Anom-viestinnän hyödyntämisestä todisteena on pyydetty asianmukaisesti oikeusapupyynnöllä vaadittavat asiakirjat.³⁷

Käräjäoikeus perustelee Anom-viestien lainvastaisuutta mm. sillä, että koska Suomen pakkokeinolaki ei mahdollista Anomin kaltaisen peiteoperaation kaltaista vastaavaa toimintaa, ei sitä voida katsoa Suomessa lailliseksi. Lisäksi käräjäoikeus toteaa, että toteuttamalla Anomin kaltaista peitetointia, jossa lähtökohtana eli ole ollut toimenpiteiden perustuminen tiettyyn yksilöityyn rikosepäilyyn, tai tiettyyn henkilöön, paikkaan taikka laitteeseen, viranomaiset ovat menettelyllään

---

³⁵ Landgrén 2015

³⁶ Helsingin KÄO - Päätos hyödyntämiskieltovaatimus 1.10.202, 21/3199 s. 6

³⁷ Helsingin KÄO - päätös hyödyntämiskieltovaatimus 1.10.202, 21/3199 s. 6

loukanneet Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklassa sekä perustuslain 10 § 1 ja 2 momentissa säädettyä luottamuksellisen viestin suojaa.³⁸

Perustuslain 10 § 4 momentin mukaan lailla voidaan säätää välttämättömistä rajoituksista viestin salaisuuteen yksilön tai yhteiskunnan turvallisuutta taikka kotirauhaa vaarantavien rikosten tutkimisessa, oikeudenkäynnissä, turvallisuustarkastuksessa ja vapaudenmenetyksen aikana sekä tiedon hankkimiseksi sotilaallisesta toiminnasta taikka sellaisesta muusta toiminnasta, joka vakavasti uhkaa kansallista turvallisuutta. Käräjäoikeus katsoo, että Anom-viestien suhteen ei voida katsoa, että tiedonhankinta olisi em. perusteiden mukainen sallittu rajoitus luottamuksellisen viestin suojaan.³⁹

Koska Helsingin käräjäoikeus on katsonut Anom-viestien olevan lainvastaisesti hankittu, todetaan ratkaisussa, että käräjäoikeuden tulee arvioida Anom-viestien hyödyntämistä oikeudenkäymiskäärin 17 luvun 25 §:n 3 momentissa säädetyn perusteella. Edellä mainitun momentin mukaan tuomioistuimien saa hyödyntää myös lainvastaisesti hankittua todistetta, jollei hyödyntäminen vaaranna oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin toteutumista huomioon ottaen asian laatu, todisteen hankkimistapaan liittyvä oikeudenloukkauksen vakavuus, hankkimistavan merkitys todisteen luotettavuudelle, todisteen merkitys asian ratkaisemisen kannalta ja muut olosuhteet.

Asian laatua arvioidessa käräjäoikeus toteaa yksiselitteisesti, että koska syytteen mukaan kysymys on vakavista törkeistä huumausainerikoksista, rikosten laatu puhuu vahvasti Anom-viestien hyödyntämiskieltoa vastaan. Todisteen hankkimistapaan liittyvän oikeudenloukkauksen vakavuutta käsiteltäessä käräjäoikeus on pohtinut Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen (EIT) ratkaisukäytännön mukaisesti, olisiko Anomin kaltainen peiteoperaatio loukannut niin vakavasti yksityiselämän suojan ydinalueen oikeuksia, ettei Anomista saatua näyttöä voitaisi käyttää. Anomiin osittain verrattavissa olevan ratkaisukäytännön mukaisesti Anomin kaltainen operaatio ei kuitenkaan ole käräjäoikeuden ratkaisun mukaan oikeudenloukkaukseltaan niin vakava, että Anomin kautta hankittu näyttö tulisi asettaa hyödyntämiskieltoon.⁴⁰

5.2 Helsingin käräjäoikeuden päätös hyödyntämiskiellosta pvm. 8.11.2021

Helsingin käräjäoikeuden 8.11.2021 antama ratkaisu käsittelee Anom-viestien asettamista hyödyntämiskieltoon rikosasiassa, jossa näyttö perustuu isolta osin Anom-viestinnästä saatuun näyttöön. Ratkaisussa vaatimus Anom-viestien asettamisesta hyödyntämiskieltoon hylätään, mutta tässäkin ratkaisussa Helsingin käräjäoikeus on katsonut Anom-viestien olevan lainvastaisesti hankittuja. Helsingin käräjäoikeus katsoo yhtenevästi aikaisemman Helsingin käräjäoikeuden ratkaisun kanssa, että vaikka FBI:n toteuttama operaatio olisi Yhdysvalloissa Yhdysvaltojen lakien mukaisesti

---

³⁸ Helsingin KÄO - päätös hyödyntämiskieltovaatimus 1.10.202, 21/3199 s. 6, 7

³⁹ Helsingin KÄO - päätös hyödyntämiskieltovaatimus 1.10.202, 21/3199 s. 6–8

⁴⁰ Helsingin KÄO - Päätös hyödyntämiskieltovaatimus 1.10.202, 21/3199 s. 7–9

sallittu, ei Suomen lainsäädäntö kuitenkaan salli tämän kaltaista viestien salaista hankintaa ja siksi aineisto on lainvastaisesti hankittu Suomessa olleiden henkilöiden osalta⁴¹.

Arvioidessaan todisteiden hyödynnettävyyttä oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 25 §:n 3 momentin hyödyntämiskieltoa koskevan säädöksen nojalla kärjäoikeus on katsonut sillä olleen merkitystä, että tietoliikenteen seuranta on kohdennettu nimenomaan Anom-sovelluksen käyttäjiin. Koska Anom-puhelimet taas ovat pääsääntöisesti olleet nimenomaan erilaisten kansainvälisten rikollisjärjestöjen ja muiden rikollisten toimijoiden käytössä, on kohdennus näin ollen edelleen tarkentunut nimenomaan rikollisen toiminnan seurantaan. Koska taas järjestäytyneen tai muutoin organisoituneen rikollisuuden, varsinkin organisaatioiden ylä- ja keskitasolla olevien henkilöiden tekemien rikosten selvittäminen on erityisen vaikeaa, on tällaisten toimijoiden rikosten selvittämiseksi painava yhteiskunnallinen tarve. Näillä perusteilla kärjäoikeus katsoo, että tiedonhankinnalle on ollut hyväksyttävä syy ja tiedonhankintaa voidaan pitää riittävän kohdennettuna ja rajattuna, eikä sillä ole loukattu yksityiselämän ja luottamuksellisen viestin suojan ydinaluetta.⁴²

Helsingin kärjäoikeus on ratkaisussaan arvioinut Anom-viestien hyödyntämistä myös oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin näkökulmasta. Kärjäoikeus on todennut, että asiassa on ensinnäkin otettava huomioon, ettei tiedonhankintaa ole suorittanut kansainväliset viranomaiset, eikä kysymys ole ollut tarkoituksellisesta lainvastaisesta toiminnasta. FBI:lta on ensin saatu tietoja tutkinnan suuntaamiseksi, ja kun tietojen perusteella on aloitettu tutkinta, on FBI:lta pyydetty todisteiden hyödyntämisen mahdollistavat asiakirjat oikeusapupyynnöllä. Toiseksi rikokset, joista on saatu tietoa FBI:lta ovat sellaisia, joiden tutkinnassa olisi voitu käyttää Suomen pakkokeinolain mukaisia vastaavan kaltaisia pakkokeinoja, kuten televalvontaa. Kolmanneksi vastaajilla on mahdollisuus riitauttaa näyttö kontradiktorisessa menettelyssä, eikä lainvastaisesti hankittu tieto ole ainoa näyttö asiassa. Myöskään tiedon hankintatapa ei kärjäoikeuden ratkaisun mukaan ole heikentänyt todisteiden luotattavuutta, eikä näin ollen puhu hyödyntämiskieltoon asettamisen puolesta. Kärjäoikeus ei näe aihetta epäillä, että tietoja olisi voitu vääristellä FBI:n toimesta. Kärjäoikeuden mukaan kyseessä ei myöskään ole ollut rikosprovokaatio, sillä jokainen Anom-sovelluksen käyttäjä on itse päättänyt sovelluksen käyttötarkoituksen.⁴³

Todisteiden merkitystä asian ratkaisemisen kannalta Helsingin kärjäoikeus on punninnut Anom-viestien merkitystä näyttönä suhteessa Hallituksen esityksessä (HE 46/2014) todisteiden hyödyntämiskieltoon asettamisesta todettuun. Hallituksen esityksen mukaisesti kynnys näyttöarvoltaan keskeisen todisteen asettamiselle hyödyntämiskieltoon on korkea. Vastaavasti kärjäoikeus toteaa, että salatut Anom-viestit ovat huumausainerikollisuuden osalta keskeisiä rikosten toteuttamisessa.

---

⁴¹ Helsingin KÄO - päätös hyödyntämiskielto 8.11.2021, 21/3456 s. 6

⁴² Helsingin KÄO - päätös hyödyntämiskielto 8.11.2021 21/3456 s. 7.

⁴³ Helsingin KÄO - päätös hyödyntämiskielto 8.11.2021 21/3456 s. 8

Viestinnän on kärjäoikeuden toimesta katsottu olevan keskeistä näyttöä mm. rikosta suunnittelevien ja järjestelävien henkilöiden osallisuudesta. Myös Anom-viestien keskeinen merkitys puhuu vahvasti hyödyntämiskieltoa vastaan.⁴⁴

Asiassa annetun kokonaisarvion mukaan Helsingin kärjäoikeus katsoo, ettei lainvastaisesti hankittujen Anom-viestien hyödyntäminen kyseessä olevassa rikosasiassa vaaranna vastaajien oikeutta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin.⁴⁵

Ratkaisu on siis kokonaisuudessaan hyvin samankaltainen 1.10.2021 Helsingin kärjäoikeudessa annetun ratkaisun kanssa. Kuitenkin tämä ratkaisu antaa ehkä vielä enemmän arvoa Anom-viesteille, kuin 1.10.2021 annettu ratkaisu. Olennaisena erona ratkaisuissa on kuitenkin se, että tässä ratkaisussa on todettu Anom-viestien olevan ainoita laatuista tärkeää todistusaineistoa etenkin järjestäytyneen rikollisuuden ylä- ja keskitason toimijoiden osalta.

5.3 Helsingin kärjäoikeuden päätös hyödyntämiskiellosta 13.4.2022

Kolmas Helsingin kärjäoikeuden päätös on ehdottomasti eniten linjasta poikkeava. Ratkaisussaan Helsingin kärjäoikeus on asettanut sekä Anom- että SkyECC-viestit hyödyntämiskieltoon sellaisten syytekohtien osalta, joissa enimmäisrangaistus oli vain kaksi vuotta vankeutta pois lukien huumausainerikokset. Nämä syytekohtat olivat lisäksi sellaisia, joissa näyttö perustui lähes kokonaan Anomista tai SkyECC:stä saatuun dataan.

Ratkaisussa on samalla tavalla punnittu ensin hankintatavan laillisuutta ja tultu siihen tulokseen, että Anom-viestit ovat Suomessa sekä muualla Euroopan unionin alueella hankittu lainvastaisesti. Myös SkyECC-viestit ovat ratkaisun perusteella hankittu lainvastaisesti. SkyECC-viestien osalta kärjäoikeuden mukaan lainvastaisuus tulee nimenomaan siitä, että SkyECC-viestit olisi hankittu oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 25 §:n 3 momentissa tarkoitettulla tavalla lainvastaisesti. Kuitenkin ne SkyECC-viestit, jotka on saatu viranomaisten haltuun laite-etsinnällä, katsotaan olevan pakkokeinolain säännösten mukaisesti hankittuja ja siten lailliseksi katsottuja todisteita. Tiivistettynä ratkaisussa on siis kyse siitä, että Helsingin kärjäoikeuden käsityksen mukaan Anom- ja SkyECC-viestit ovat laittomia, sillä perusteella, että niiden hankkimiseksi ei ole Suomen laissa pakkokeinoa.⁴⁶

Koska Helsingin kärjäoikeus on katsonut viestien olevan lainvastaisesti hankittuja, se on punninnut niiden hyödyntämiskieltoon asettamista sen nojalla mitä hyödyntämiskiellosta on säädetty OK 17 luvun 25 § 3 momentissa. Kolmannessa momentissa mainitaan, että oikeudenloukkauksen

---

⁴⁴ Helsingin KÄO - päätös hyödyntämiskielto 8.11.2021 21/3456 s. 9

⁴⁵ Helsingin kärjäoikeuden päätös 8.11.2021 21/3456 s. 9

⁴⁶ Helsingin kärjäoikeuden päätös 13.04.2020, 22/1326 s. 36–40

vakavuutta arvioidessa tulee kiinnittää huomiota siihen, mitä oikeutta on loukattu ja kuinka vakavasti. Tätä arvioidessaan käräjäoikeus on ensinnäkin määritellyt, että oikeuksia ei ole loukattu niissä tapauksissa, joissa käytettävissä olisi ollut käräjäoikeuden mukaan parhaiten Anom- ja SkyECC-tiedonhankintaan rinnastettavissa oleva pakkokeino, tekninen kuuntelu. Kokonaisuutena arvioiden oikeudenloukkauksen vakavuus ei edellytä Anom- eikä SkyECC-viestien hyödyntämiskieltoon asettamista törkeiden rikosten, eikä huumausainerikosten osalta, koska niiden tutkinnassa teknisen kuuntelun käyttö olisi ollut sallittua. Sen sijaan muiden tekojen, joiden enimmäisrangaistus on kaksi vuotta tai vähemmän, tutkinnassa ei olisi voitu käyttää teknistä tarkkailua, eikä muita nyt tapahtuneeseen tiedonhankintaan rinnastettavia pakkokeinoja. Näin ollen näiden rangaistusasteikoltaan lievempien tekojen osalta sekä Anom-, että muulla kuin laite-etsinnällä hankitut SkyECC-viestit tulee asettaa hyödyntämiskieltoon.⁴⁷

5.4 Itä-Suomen hovioikeuden ratkaisu 20.04.2022

Itä-Suomen hovioikeus on antanut päivämäärällä 20.04.2022 päätöksen koskien viestien mahdollista hyödyntämiskieltoon asettamista. Itä-Suomen hovioikeus on ratkaisussaan käsitellyt vaatimuksen, käräjäoikeuden 28.09.2021 tekemän ratkaisun kumoamisesta ja viestien hyödyntämiskieltoon asettamisesta. Vastaajat A, B, C ja D olivat esittäneet väitteen Anom-viestien hankintatavan lainvastaisuudesta, mm. sillä perusteella, että FBI:n suorittama Anom-viestien hankinta on ollut Suomen lakien vastaista. Lisäksi vastaajat perustelevat vaatimustaan viestien hyödyntämiskieltoon asettamisesta mm. sillä, että koska viestit kuuluvat viestintäsalaisuuden piiriin, ei niiden käyttöä todistena tule sallia.⁴⁸

Hovioikeus vastaa Anomin olleen FBI:n Yhdysvaltojen lain sallimalla tavalla toteutettu peiteoperaatio, eikä haitta tai vakoiluohjelma. Näin ollen hovioikeus katsoo, että koska peiteoperaatio on toteutettu (Yhdysvaltojen) lain sallimalla tavalla, ja kaikki vaadittavat tositteet operaation laillisuudesta on jälkikäteen saatu Yhdysvalloilta, ei viestien hankintatapa voi siltä osin olla laitton. Tässä huomionarvoista on katsottu olevan myös se, ettei yhtäkään Anom-puhelinta ole telekuuntelussa tarkoitettu tavoin kuunneltu. Kyseessä ovat olleet kansainvälisessä viranomaisyhteistyössä saadut tiedot, jotka ovat Suomessa käytettävissä riippumatta siitä, onko Suomen viranomaisilla mahdollisuus hankkia tietoja vastaavalla tavalla Suomen pakkokeinolain sääntelyn perusteella. Peiteoperaatioissa aloite tiedon hankkimiseen ja keräämiseen on ollut nimenomaan FBI:lla eikä peiteoperaatiota ole toteutettu keskusrikospoliisin tai muunkaan suomalaisen viranomaisen pyynnöstä. Suomen viranomaiset ovat FBI:n oma-aloitteisesti luovuttamien tietojen mukaan aloittaneet esitutkinnan tietojen pohjalta syntyneestä velvoitteesta aloittaa esitutkinta asiassa. Hovioikeus korostaa ratkaisussaan etenkin sitä, kuinka tieto on nimenomaan saatu Suomen viranomaisten haltuun ilman

---

⁴⁷ Helsingin käräjäoikeuden päätös 13.04.2020, 22/1326 s. 38–40

⁴⁸ Itä-Suomen hovioikeus 20.04.2022, R21/1261

minkäänlaista pyyntöä saada mitään tietoja. Näin ollen mitään velvoitetta hankkia pakkokeinolaissa säädettyjä lupia Anom-viesteihin ei ole syntynyt.⁴⁹

Itä-Suomen hovioikeus pohjaa ratkaisuaan myös Suomen ja Yhdysvaltojen keskinäiseen rikostorjuntasopimukseen. Sopimuksen soveltamisalaan kuuluvat teot, jotka täyttävät sopimuspuolten kansallisen lainsäädännön nojalla sellaisen rikoksen tunnusmerkistön, josta langetettava enimmäisrangaistus on enemmän kuin yksi vuosi vankeutta tai sitä ankarampi rangaistus. Sopimuksen mukaan Suomi ja Yhdysvallat voivat toimittaa toiselle sopimusosapuolelle pyynnöstä tai ilman myös henkilötietoja sisältäviä tietoja. Edellytyksenä tiedon toimittamiselle on se, että henkilön voidaan tiettyjen tosiseikkojen valossa olettaa, joko tehneen, tai tekevän vakavan rikoksen tai osallistuvan järjestäytyneen rikollisryhmän tai -järjestön toimintaan. Koska Anom-viestit on saatu Suomen viranomaisten haltuun nimenomaan tämän sopimuksen mukaisin ehdoin, ei ole estettä käyttää Anom-viestintää todisteena.⁵⁰

Itä-Suomen hovioikeus vastaa vastaajan C valitukseen siitä, että Helsingin käräjäoikeus on kolmessa ratkaisussa katsonut Anom-viestien olevan lainvastaisesti hankittuja, ja siten tässäkin asiassa tulisi katsoa samoin. Vastauksessaan Itä-Suomen hovioikeus katsoo, että Helsingin käräjäoikeuden ratkaisujen suhteen kyseessä on kahden tuomarin oma, valtavirrasta eroava näkemys. Helsingin käräjäoikeudessa on annettu vähintään yhtä monta ratkaisua, joissa viestien hankinnan ei ole katsottu tapahtuneen lainvastaisesti, ja samalla linjalla ovat olleet myös Lapin sekä Päijät-Hämeen käräjäoikeudet tekemissään päätöksissä. Hovioikeus toteaa myös, että siinäkin tapauksessa, mikäli hovioikeus katsoisi Anom-viestien hankinnan olevan lainvastainen, ei niitä voitaisi oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 25 §:ssä säädetyn mukaan asettaa hyödyntämiskieltoon.⁵¹ OK 17 luvun 25 § säättää mm. siitä, että tuomioistuimien saa hyödyntää myös lainvastaisesti hankittua todistetta, jollei hyödyntäminen vaaranna oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin toteutumista ottaen huomioon asian laatu, todisteen hankkimistapaan liittyvä oikeudenloukkauksen vakavuus, hankkimistavan merkitys todisteen luotettavuudelle, todisteen merkitys asian ratkaisemisen kannalta ja muut olosuhteet. Itä-Suomen hovioikeus tiivistää lopuksi, että koska Suomen viranomaiset ovat saaneet Anom-materiaalin käyttöönsä lainmukaisella tavalla ja Yhdysvaltojen oikeusministeriön myöntämällä luvalla, mitään aiheita olettaa tietojen olevan mahdollisesti lainvastaisesti hankittuja ei ole ollut. Rikosten selvittämiseen on ollut painava yhteiskunnallinen tarve ja tiedonhankinnalle hyväksyttävä syy. Anom-viestintäjärjestelmän katsotaan lisäksi olleen nimenomaan rikolliseen toimintaan tarkoitettu, vain rikollisten käytössä oleva viestintäsovellus. Rikollisten välinen rikollista toimintaa koskeva viestintä ei kuulu perusoikeuksien ydinsisältöön, jos se edes ylipäänsä voi nauttia perusoikeuksien suojaa. Rikosten laatu ja vakavuus sekä niiden selvittämistä varten puoltavat kaikki sitä,

---

⁴⁹ Itä-Suomen hovioikeus 20.04.2022, R21/1261

⁵⁰ Itä-Suomen hovioikeus 20.04.2022, R21/1261

⁵¹ Itä-Suomen hovioikeus 20.04.2022, R21/1261

että viestejä saa käyttää todisteena, joten vaatimus viestien hyödyntämiskieltoon asettamisesta hylätään⁵².

Itä-Suomen hovioikeuden ratkaisu on merkittävä sen kannalta, että siinä tunnustetaan Anom-viestien olevan riittävä koko tuomion perustaksi. Kyseisessä päätöksessä käsitellyn rikosasian näyttö on nimenomaan pohjautunut Anom-viesteistä saatuun näyttöön ja lisäksi hovioikeus on todennut, että Käräjäoikeuden antama tuomio tulee pitää voimassa. Tuomio on myös lähes suoraan sovellettavissa SkyECC-viestien käyttöön näyttönä, sillä materiaalin päätyminen Suomen viranomaisille on SkyECC-viestien osalta ollut samankaltainen ja viestit itsessään ovat suoraan verrattavissa Anom-viesteihin. Anom- ja SkyECC-viestien näyttönä hyödyntämisestä annetut hyödyntämisen kannalta positiiviset tuomiot edesauttavat paljolti sitä, että ratkaisukäytäntö tulisi jatkossakin olemaan hyödyntämisen kannalta positiivisempi.

5.5 Itä-Suomen hovioikeus 08.07.2022

Itä-Suomen hovioikeus on antanut edellä mainittuun 20.04.2022 antamaansa päätökseen liittyvän uuden päätöksen Anom-viestien hyödynnettävyydestä näyttönä. Päätös koskee ennen kaikkea Anom-viestien laillisuutta. Ennen tätä 08.07.2022 annettua päätöstä hovioikeus oli saanut FBI:lta selvityksen, jonka mukaan Anom-viestejä keränneet serverit ovat sijainneet Yhdysvaltojen sijaan kolmannessa maassa, jota ei ole nimetty. Tällöin Itä-Suomen hovioikeuden aikaisemmassa 20.04.2022 todettu Anom-viestien laillisuuden osalta ei täysin pidä paikkaansa. Aikaisemmassa ratkaisussa oli todettu, että viestien laillisuus perustuu pääosin siihen, että Anom-viestit on hankittu Yhdysvalloissa, Yhdysvaltojen lakien mukaisesti. Nyt ilmi tulleen uuden FBI:n selvityksen mukaan Anom-viestipalvelimet ovat sijainneet Yhdysvaltojen sijaan kolmannessa maassa, sillä Yhdysvaltojen oma lainsäädäntö ei ole mahdollistanut viestien tallentamista ja salakoodauksen purkamista puhelinten käyttäjien tietämättä. Tämän vuoksi FBI:n on täytynyt sijoittaa Anom-viestiserverit sellaisen maan alueelle, jonka lainsäädäntö on sallinut Anom-viestien tallentamisen ja viestien salakoodauksen purkamisen käyttäjiltä salaa. Anom-viestien teknisen hankintavan vaikutusta niiden näyttöarvoon arvioidessa hovioikeus kuitenkin toteaa, ettei asiassa ole tullut ilmi mitään konkreettista seikkaa, jonka perusteella Anom-viestejä olisi niiden teknisen hankintatavan vuoksi pidettävä epäluotettavina.⁵³

Itä-Suomen hovioikeuden päätöksessä todetaan, että vaikka Anom-viestit katsotaan uusien tietojen mukaan lainvastaisesti hankituiksi, ei niitä tule siitä huolimatta asettaa hyödyntämiskieltoon. Viestien laittoman hankintatavan vaikutusta viestien näyttöarvoon arvioidessaan hovioikeus on todennut, että Anom-viestit ovat näyttöarvoltaan erittäin keskeisiä ja merkittäviä, eikä niiden sisällön virheellisyydessä ole varteenotettavaa riskiä. Viestit ovat sisällöltään yksiselitteisiä, sillä niiden

---

⁵² Itä-Suomen hovioikeus 20.04.2022, R21/1261

⁵³ Itä-Suomen hovioikeuden päätös 08.07.2022, 22/128244

lähettäjät ovat luulleet viestien olevan salattuja, joten tarvetta salakielelle tai muulle tosiseikkojen peittelylle ei ole ollut. Viestien lähettäjänä toimineet nimimerkit on pystytty selvittämään kokonaan muulla todistelulla, joten on katsottu, ettei ainakaan nimimerkin yhdistämisessä luonnolliseen henkilöön ole ollut vaikutusta viestien hankintavan laittomuuden suhteen. Viestien hankintatapaan ei myöskään liity sellaisia teknisiä virheitä, jotka vaikuttaisivat todistelun oikeellisuuteen.⁵⁴

5.6 Helsingin hovioikeus 01.07.2022

Helsingin hovioikeus on 01.07.2022 antamassaan päätöksessä käsitellyt syyttäjän vaatimuksen siitä, että vastaajien käräjäoikeuden ratkaisusta esittämät valitukset tulee hylätä. Lisäksi syyttäjä vaati, että vastaajilta takavarikoitua omaisuutta tulisi määrätä menettäväksi laajennettuna rikoshyötynä valtiolle. Vastaajat puolestaan olivat vaatineet syyttäjän vaatimusten hylkäämistä, käräjäoikeuden ratkaisujen alentamista, menettämisseuraamusten kohtuullistamista ja kumoamista. Vastaajat ovat myös vaatineet joidenkin syytekohtien hylkäämistä kokonaan. Perusteina sille, miksi syyteet tulisi hylätä vastaajat ovat esittäneet väitteitä, ettei heidän osallisuutensa rikoksiin ole ollut käräjäoikeuden ratkaisussaan katsoman mukaisia. Näyttönä osallisuudesta on käytetty mm. Anom-viestejä, joiden vastaajat ovat esittäneet olevan epäluotettavia. Väitettään vastaajat perustelevat mm. sillä, että vastaajat eivät ole koskaan saaneet nähdä FBI:lta saatua alkuperäistä dataa, eivätkä näin voi olla varmoja siitä mitä se on tarkalleen sisältänyt ja onko sitä mahdollisesti muunneltu.⁵⁵

Päätöksessään hovioikeus toteaa, että Anom-viestien näyttöarvoa ei rasita käsillä olevassa asiassa mikään sellainen seikka, jonka perusteella niiden todistusarvo olisi lähtökohtaisesti huonompi kuin muun esitetyn todistelun. Viestien näyttöarvoa on kuitenkin punnittava jokaisessa kohdassa vielä erikseen ensin yksittäin ja sen jälkeen suhteessa muuhun asiassa esitettyyn näyttöön, kuten muukin asiassa esitetty näyttö. Vastaajien esittämään väitteeseen siitä, että Anom-viestit olisivat epäluottavaa näyttöä hovioikeus vastaa, että asiassa todisteena esitettyjen Anom-viestien sisällöt ja kirjoitusasut eivät anna aiheutta epäillä, etteivätkö ne vastaisi alkuperäisiä viestejä.⁵⁶

Vastaajat ovat perustelleet vaatimustaan kokonaisten syytekohtien hylkäämisestä mm. sillä, että he eivät tosiasiallisesti olisi olleet tietoisia koko kysymyksessä olevasta huumausaine-erästä. Hovioikeus on päätöksessään kuitenkin katsonut, että Anom-viesteistä saadun näytön mukaisesti vastaaja on ollut tietoinen koko kysymyksessä olevasta huumausaine-erästä ja hänen tekonsa on kohdistunut koko mainittuun erään. Näin ollen vastaajan on katsottu pitäneen laittomasti hallussaan erittäin merkittävää määrää huumausainetta levitys- ja myyntitarkoituksessa. Toisen vastaajan osalta Anom-viestien on katsottu näyttävän toteen sitä, että vastaaja on kertomansa mukaisesti toiminut kyseisen huumausaine-erän kuljettajana. Asiassa esitettyjen muiden todisteiden ja Anom-

---

⁵⁴ Itä-Suomen hovioikeuden päätös 08.07.2022, 22/128244

⁵⁵ Helsingin hovioikeuden päätös 01.07.2022, 22/127647 s.1–5

⁵⁶ Helsingin hovioikeuden päätös 01.07.2022, 22/127647 s.5

viestien on yhdessä katsottu vahvistaneen, ettei vastaaja ole pitänyt hallussaan huumausaine-erää myyntitarkoituksessa.⁵⁷

Tiivistetysti Helsingin hovioikeus on antamassaan ratkaisussa ottanut kantaa nimenomaan Anom-viestien hyödynnettävyyteen näyttönä, paitsi tunnusmerkistöjen täyttymisen, myös henkilön osallisuuden selvittämisen näkökulmasta. Päätöstä voidaan siinäkin määrin pitää erittäin oleellisena opinnäytetyöni kannalta, että siinä on todettu, ettei Anom-viestit ole näyttönä yhtään sen heikompaa, kuin mikään muukaan asiassa esitetty näyttö. Päätös kokonaisuudessaan vahvistaa Anomista saadun datan näyttöarvoa, sekä sitä kuinka monipuolisesti Anomista saatua dataa ja viestejä voidaan käyttää rikosasiassa näyttönä.

6 ANOM- JA SKYECC-VIESTIEN HYÖDYNTÄMINEN POHJOISMAISSA

Anom- ja SkyECC-viestien hyödyntämisen tarkastelu ei mielestäni olisi ollut aiheellista sellaisten maiden osalta, joiden lainsäädäntö poikkeaa Suomen lainsäädännöstä paljolti. Näin ollen pyrin valitsemaan vertailukohteiksi vähintään kaksi verrokkimaata, joiden lainsäädäntö on pääpiirteittäin verrattavissa Suomen lakeihin. Lisäksi oli toki oleellista, että kyseisen maan korkeammat oikeusasteet ovat antaneet ratkaisuja Anom- tai SkyECC-viestejä näyttönä käsittelevässä rikosasiassa. Näillä perusteilla valitsin Ruotsin ja Norjan, ja seuraavassa kappaleessa esittelen, miten näissä Pohjoismaissa on suhtauduttu Anomista ja SkyECC:stä saatuun dataan näyttönä. Yksittäiset opinnäytetyössäni käytetyt eri oikeusasteiden ratkaisut valikoituivat sillä perusteella, että ne ovat aiheen kannalta merkittäviltä osin käsitelleet Anom- ja SkyECC-viestien käyttöä näyttönä.

6.1 Ruotsi

Svean hovioikeus Ruotsissa on antanut useita päätöksiä Anom-viestien hyödyntämisestä näyttönä rikosasiassa. Pääosin päätökset ovat olleet yhtenäisiä, ja kokonaisuudessaan linja on ollut se, ettei Anom-viestien hyödyntämisessä näyttönä ole nähty ongelmia. Svean hovioikeus on Anom-viestejä koskevassa ratkaisussa 12.01.2022 todennut, että Anom-viestejä voidaan käyttää todisteena rikosasiassa vapaan todisteharkinnan mukaisesti.⁵⁸

Lisäksi Ruotsin Solnan käräjäoikeus on 02.11.2021 antamassaan päätöksessä todennut, että Anom-viestejä voidaan hyödyntää todisteena rikosasiassa huolimatta vastaajien esittämästä viestien hyödyntämisestä aiheutuvasta Euroopan ihmisoikeussopimuksen loukkauksesta.⁵⁹ Solnan käräjäoikeus toteaa yhtenevästi myös 2.11.2021 antamassaan päätöksessä, että Anom- ja SkyECC-puhelimista saadut todisteet eivät johtaneet hankinnan taikka näyttönä esittämisen osalta

---

⁵⁷ Helsingin hovioikeuden päätös 01.07.2022, 22/127647 s.14

⁵⁸ Svea hovrätt 12.01.2022, B12915-21 s.6

⁵⁹ Solna Tingsrätt 2.11.2021, B3041-21, s. 22

Euroopan ihmisoikeussopimuksen olennaiseen rikkomiseen.⁶⁰ Länsi-Ruotsin hovioikeus on kuitenkin 16.03.2022 antamassaan päätöksessä todennut, että katsoo vastaajien oikeuden yksityisyyteen ja viestinnän salaisuuteen tulleen loukatuksi Anomin kaltaisessa tiedonhankinnassa. Kuitenkin hovioikeus toteaa, että vaikka näin olisi, ei oikeudenloukkaus ole laadultaan niin vakava etteikö saatuja viestejä voitaisi hyödyntää asiassa näyttönä.⁶¹

Svean hovioikeus on arvioidessaan Anom-viestien arvoa todisteena ottanut kantaa viestien laillisuuteen. Svean hovioikeus on 21.02.2022 tekemässään päätöksessä todennut, ettei katso Anom-viestien olevan laittomasti hankittuja, vaikkei Ruotsin lainsäädännössä ole vastaavanlaisen tiedon hankinnan sallivaa säädöstä. Svean hovioikeuden mukaan Anomissa ei ole myöskään ollut kyse rikosprovokaatiosta, vaan vastaajat olisivat huolimatta Anom-sovelluksen olemassaolosta syyllistyneet tekemiinsä rikoksiin.⁶² Svean hovioikeuden 02.11.2021 tekemän päätöksen mukaan Anom-viestien arvoa todisteena ei lähtökohtaisesti heikennä viestien hankintapa, vaan tärkeämpää on se mitä todisteet osoittavat.⁶³

Viestien näyttönä hyödynnettävyyden edellytyksiä on lisäksi arvioitu Ruotsin Solnan kärjäoikeuden ratkaisussa yhtenevästi Suomen oikeuskäytännön kanssa. Solnan kärjäoikeus on 02.11.2021 päätöksessään todennut, että Anom-viestejä näyttönä arvioitaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, kuinka kokonaisia haltuun saadut viestikeskustelut ovat ja kuinka paljon niistä on pääteltävissä asiayhteyksiä. Mikäli asiayhteyksiä ei viestien yksityiskohtien puutteesta, tai haltuun saatujen viestikeskustelujen vajaavaisuudesta pystytä päättelemään, on asiassa esitetyn muun näytön kyettävä vahvistamaan viesteistä saadun tiedon luotettavuutta.⁶⁴ Solnan kärjäoikeus on todennut, että jotta viestejä voidaan hyödyntää rikosasiassa näyttönä, tulee ensinnäkin varmistaa, että syyteyllä on ollut mahdollisuus tarkastella ja kyseenalaistaa hankittua näyttöä, eli tässä tapauksessa Anom-viestejä. Viestin lähettäjä sekä vastaanottaja tulee selvittää viestistä. Lisäksi viestien todellinen lähettäjä on pystyttävä yhdistämään viestit lähettäneeseen nimimerkkiin, jotta asiassa voidaan saattaa vastaaja rikosoikeudelliseen vastuuseen.⁶⁵

6.2 Norja

Norjan korkein oikeus on antanut 01.10.2021 päätöksen Anom-viestien näyttönä hyödyntämiseen keskittyvässä rikosasiassa. Päätöksessään Norjan korkein oikeus on vastannut vastaajien valitukseen siitä, että Anom-viestit tulisi asettaa hyödyntämiskieltoon niiden laittomuuden perusteella.

---

⁶⁰ Svea hovrätt 21.02.2022, B535-22, s. 3

⁶¹ Hovrätten för västra Sverige 16.03.2022, B1224-22, s.9

⁶² Svea hovrätt 21.02.2022, B15553-21 s. 2–3

⁶³ Solna tingsrätt 2.11.2021, B3041-21, s. 22

⁶⁴ Solna tingsrätt 2.11.2021, B3041-21, s. 22

⁶⁵ Solna tingsrätt 2.11.2021, B3041-21, s. 23-24.

Vastaajat ovat vedonneet, että viestit olisivat laittomasti hankittuja erityisesti siksi, että viestien seuranta ei ole kohdistettu tarpeeksi kapeaan kohdehenkilöstöön, eikä seuranta ole perustunut yksilöityyn rikosepäilyyn. Vastaajat ovat vedonneet lisäksi heidän henkilökohtaisten yksityisyyttään säätelevien oikeuksien tulleen loukatuksi mm. yksityistä viestiä käsittelevien oikeuksien osalta.⁶⁶

Norjan korkein oikeus on tullut ratkaisuun, jossa se katsoo, että Anom-materiaali on hankittu Yhdysvaltojen lakien mukaisesti, ja täten Norjalla ei ole mitään estettä käyttää toisen maan laillisesti hankkimaa ja toimittamaa materiaalina näyttönä rikosasiassa. Norjan korkein oikeus toteaa myös, että sillä, ettei kyseinen hankintatapa ole Norjan laissa säädetyn mukainen, ei ole mitään merkitystä. Korkein oikeus toteaa, että vastaajan väitettä täysin kohdentamattomasta valvonnasta ei voida pitää relevanttina, sillä Anomissa on ollut kyse salatusta viestijärjestelmästä, joka on kehitetty erityisesti rikollisuuden tarpeisiin. Anomin asennus ja käyttöönotto on lisäksi vaatinut tarkoitukseen erikseen soveltuvat laitteet, jotka on täytynyt ensin ohjelmoida, ja joista on täytynyt lisäksi maksaa. Anomin käyttäjiksi ei ole päässyt ketä tahansa, vaan käyttäjien on täytynyt ensin saada kutsu toiselta käyttäjältä, joka myös pienentää Anomin käyttäjämäärää oleellisesti.⁶⁷

Norjan korkein oikeus on perustellut Anom-viestien hyödynnettävyyttä sillä, että vastaajilla on ollut mahdollisuus tutustua asiassa todisteena esitettyyn materiaaliin. Vastaajat ovat vedonneet siihen, ettei heillä ole kuitenkaan ollut pääsyä niin sanottuun raakadataan, eli alkuperäiseen FBI:n haltuun saamaan viestimateriaaliin. Myöhemmin FBI:lta on kuitenkin saatu lupa myös tämän raakadatan tarkastelemiseen, mikä korkeimman oikeuden mukaan parantaa yhä vastaajien oikeuden toteutumista todisteisiin tutustumisen osalta.⁶⁸

Norjan korkein oikeus on päätöksessään todennut Anom-viestien hyödynnettävyyttä rikosasiassa tarkastellessaan, että vastaajien vaatimus viestien hyödyntämiskieltoon asettamisesta tulee hylätä. Korkein oikeus on tunnustanut Anom-viestit merkityksellisiksi ja todistusarvoltaan keskeiseksi näytöksi, eikä näe estettä Anomista saadun näytön hyödyntämiselle.⁶⁹

7 TULEVAISUUS

7.1 Tuleva KKO ratkaisu

Korkein oikeus on myöntänyt vastaajille rajoitetut valitusluvut Anom-viestien hyödyntämisestä todisteena törkeitä huumausainerikoksia koskevassa asiassa. Rajoitus koskee nimenomaan sitä kysymystä, saiko Anom-puhelimista saatuja viestejä hyödyntää asiassa todisteena. KKO toteaa, että

---

⁶⁶ The Appeals Selection Committee of the Supreme Court of Norway – Order HR-2021-1336-U s.1

⁶⁷ The Appeals Selection Committee of the Supreme Court of Norway – Order HR-2021-1336-U s.4

⁶⁸ The Appeals Selection Committee of the Supreme Court of Norway – Order HR-2021-1336-U s.5

⁶⁹ The Appeals Selection Committee of the Supreme Court of Norway – Order HR-2021-1336-U s.6

muilta osin vastaajien valituslupahakemukset siirrettiin ratkaistavaksi valituksen käsittelyn yhteydessä. Lisäksi KKO on myöntänyt syyttäjälle valitusluvan kysymykseen siitä, oliko huumausaineita asunnollaan toisen henkilön lukuun säilyttänyt henkilö syyllistynyt törkeään huumausainerikokseen tekijänä vai avunantajana.⁷⁰

Korkein oikeus tulee ratkaisussaan käsittelemään nimenomaan Itä-Suomen hovioikeudessa ja sitä aikaisemmin Kymenlaakson käräjäoikeudessa käsiteltyä rikosasiaa. Kyseisessä tapauksessa on siis ollut kyse siitä, että syyttäjä on vaatinut vastaajille rangaistusta mm. törkeistä huumausainerikoksista. Todisteena asiassa on käytetty nimenomaan Anom-puhelimista saatuja viestejä. Sekä käräjäoikeus, että hovioikeus ovat hylänneet vastaajien vaatimukset Anom-viestien asettamisesta hyödyntämiskieltoon. Vastaajat oli tuomittu kummassakin oikeusasteessa pääosin syytteiden mukaisesti törkeistä huumausainerikoksista ja muista rikoksista useiden vuosien vankeusrangaistuksiin.⁷¹

Tuleva korkeimman oikeuden ratkaisu tulee olemaan erittäin mielenkiintoinen. Vaikkakin käräjäoikeuksien ja hovioikeuksien ratkaisulinja on ollut pääosin yhtenäinen, on aiheesta kuitenkin annettu kolme kielteistä ratkaisua Helsingin käräjäoikeudessa. Itse uskoisin, että korkeimman oikeuden linja tulee olemaan yhtenäinen annettujen myönteisten ratkaisujen kanssa. En näe, että korkein oikeus lähtisi merkittävästi poikkeamaan hovioikeuksien linjasta, ja kansainväliset oikeuden ratkaisut huomioiden uskoisin, että linja pysyy yhtenäisenä. Uskon, että korkeimman oikeuden ratkaisu tulee ehdottomasti tarpeeseen, jotta käsittelyä saataisiin eri oikeusasteissa yhtenäistettyä. Parhain lopputulos ratkaisun kannalta olisi se, että sekä Anom-, että siihen lähestulkoon suoraan rinnastettavat SkyECC-viestit katsottaisiin korkeimmassa oikeudessa laillisesti hankituiksi ja todistearvoltaan yhtenäisiksi muiden asiassa esitettyjen todisteiden kanssa.

Pahin skenaariohan olisi se, että korkein oikeus päättäisi asettaa Anom-viestit hyödyntämiskieltoon. Tätä en kuitenkaan lähtökohtaisesti pidä mahdollisena, sillä jopa kielteisissä ratkaisuissa Anom-viestejä ei ole kokonaisuudessaan asetettu hyödyntämiskieltoon. Etenkään, kun korkeimman oikeuden ratkaisu tulee tässä asiassa käsittelemään Anom-viestien hyödyntämistä näyttönä törkeisiin huumausainerikoksiin, en näe hyödyntämiskieltoon asettamista millään lailla todennäköisenä vaihtoehtona. Mikäli korkein oikeus, esimerkiksi samoin perustein kuin Helsingin käräjäoikeus on kielteisissä ratkaisuisaan esittänyt, katsoisi Anom-viestien olleen laittomasti hankittuja, niin en usko, että korkein oikeus siitäkään huolimatta asettaisi viestejä hyödyntämiskieltoon.

---

⁷⁰ STT info 13.10.2022 – Valituslupia viestien hyödyntämisestä näyttönä

⁷¹ STT info 13.10.2022 – Valituslupia viestien hyödyntämisestä näyttönä

8 ASIANTUNTIJA HAASTATTELU

Haastattellessani Anna-Riikka Ruuthia hyödynnettävyyden näkökulma oli yksi isoimpia esittämiäni haastattelukysymyksiä. Ruuth on sitä mieltä, ettei SkyECC- ja Anom-viestien hyödynnettävyydessä näyttönä tulisi lähtökohtaisesti olla mitään ongelmaa. Suomen oikeuskäytännössä lähtöperiaatteenä on vapaa todistusharkinta, jonka mukaisesti syyttäjä voi esittää asiassa minkä tahansa oleelliseksi katsomansa todisteen. Viestien hyödynnettävyyden puolesta puhuu se, että viestit on syyttäjillä olevien tietojen perusteella hankittu laillisesti, niiden toimitus Suomen viranomaisille on tapahtunut laillisesti. Anom-viesteihin tulisikin suhtautua kuten minä tahansa muuna asiassa esitettynä näyttönä. Toki viesteissä täytyy huomioida niiden muutama erityispiirre, eli se että lähetetyt viestit tulee sitoa perustellusti johonkin tiettyyn henkilöön ja viestien merkitys tulee kyetä purkamaan. viestejä tulisi käsitellä todisteena samalla tavoin kuin mitä tahansa muutakin todistetta.⁷²

Anna-Riikka Ruuth näkee Anom- ja SkyECC-viestit paitsi todistearvoltaan suurina, myös merkittävänä todisteina törkeisiin huumausainerikoksiin pääsääntöisesti keskittyvien tapausten tutkinnassa. Ruuthin mukaan yksi suurimmista hyödyistä Anom-viesteistä on ollut etenkin järjestäytyneen rikollisuuden toiminnan ja osallisuuden selvittämisessä. Anom-viestit ovat paitsi osoittaneet yksittäisen vastaajan osallisuutta asiaan, myös avanneet järjestäytyneen rikollisuuden nykypäivän toimintatapoja. Viestit ovat kuitenkin olleet vastaajalle salatuiksi luultuja ja viestikeskustelut ovat siten olleet sen mukaisia. Vastaavia keskusteluja ei mitä todennäköisimmin olisi koskaan saatu poliisin haltuun tavallisten puhelinten laite-etsinnöistä. Näin ollen Anomia voisi pitää nykyajan rikollisuuden toiminnan paljastamisen kannalta yhtenä ajantasaisimpana keinona järjestäytyneen rikollisuuden paljastamiseksi.⁷³

Yhtenä etenkin Anomista saadun näytön suurimpana hyötynä on Ruuthin mukaan ollut paitsi huumausaineiden laaduista ja määristä saatu selvitys myös huumausaineiden levitykseen liittyvän rahaliikenteen selvittäminen. viesteistä on selvinnyt huumausaineiden myynti- ja ostohinnat sekä rahan kulkeutuminen ostajilta myyjille, mikä on osaltaan helpottanut rikoshyötyvaatimusten esittämistä. Koska hinnoista on keskusteltu viesteistä, on myös toimitetusta rahamäärästä saatu vahvistusta levitetyille huumausainemäärille. Anomista saaduilla tiedoilla on myös saatu selvyttä siihen, että myyntituottoja ovat usein käsitelleet ja säilyttäneet eri henkilöt kuin huumausaineita.⁷⁴

Anna-Riikka Ruuth toi haastattelussaan esiin myös sen, että Anomista ja SkyECC:stä saatujen tietojen perusteella vastaajien rooli rikoksissa on saattanut osoittautua epäitsenäisemmäksi kuin mitä ilman viestejä olisi tilanne ollut. Tällä voi olla myös merkitystä tuomittavan rangaistuksen pituuteen,

---

⁷² Anna-Riikka Ruuth 2022

⁷³ Anna-Riikka Ruuth 2022

⁷⁴ Anna-Riikka Ruuth 2022

koska viimeaikaisessa oikeuskäytännössä osallisuuden aste vaikuttaa paljon tuomittavaan rangaistukseen. Esimerkkinä tästä on ollut eräs huumausaine-erän vastaanottotapahtuma, jossa viestien perusteella selvisi henkilöiden toimineen asiassa toisilta henkilöiltä tulleiden toimeksiantojen mukaisesti ja maahantuonnin olleen muiden henkilöiden järjestämä.⁷⁵

9 TUTKIMUKSEN TULOKSET, JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

9.1 Vastaajan puolesta vai vastaan

Arvioidessa Anom- ja SkyECC-viestien näyttönä hyödyntämistä vastaajan näkökulmasta katsottuna, on tilanteita, joissa viesteistä voi olla vastaajalle jopa enemmän hyötyä kuin haittaa. Vastaaja voi vapautua syytteistä tilanteessa, jossa vastaajaa epäillään rikoksesta, mutta Anom- tai SkyECC-viesti osoittavat, ettei vastaaja ole ollut tietoinen toiminnan rikollisuudesta, eikä esimerkiksi ole tienannut toimittamansa tavaran sisältävän tosiasiallisesti huumausainetta. Kuitenkin vielä yleisempi on tilanne, jossa vastaajan osallisuutta lähdetään selvittämään Anom- tai SkyECC-viesteistä, mutta niiden perusteella paljastuu, että vastaajan tietoisuus ja siten osallisuus teosta on reilusti luultua vähäisempi.

Osassa tapauksista Anom- ja SkyECC-viesteistä selviää puolestaan vastaajan oletettua suurempi osallisuus tekoon. Parhaana esimerkkinä tästä voidaan ottaa esimerkiksi Anom-viestien perusteella selvinneitä ylätasolla toimivia organisoituneen rikollisuuden henkilöitä, joiden koko osallisuutta asiaan ei olisi ilman Anom-viestejä ehkä koskaan saatu selville.

Eli Anom- ja SkyECC-viestejä vastaajan näkökulmasta pohdittuna tulee ottaa huomioon, ovatko asiassa esitetyt viestit vastaajalle eduksi vai haitaksi. Usein vastaajan oma mielipide viestien hyödyntämisestä muodostuu tämän perusteella, sillä vastaajan eduksi katsottuja viestejä ei haluta vastaajan toimesta vaatia hyödyntämiskieltoon. Lisäksi viestien hankinnan eettisyyden arvioinnissa tulee mielestäni ottaa huomioon se seikka, etteivät kaikki Anomista ja SkyECC:stä saadut viestit ole lähtökohtaisesti vastaajan edun vastaisia.

9.2 Hyödynnettävyys

Anom- ja SkyECC-viestien hyödynnettävyydestä näyttönä on kiistelty, mutta pääosin jo käräjäoikeuksien linja on ollut se, ettei hyödynnettävyydessä näyttönä ole ongelmaa. Poikkeuksena tästä nämä kolme työssäni aikaisemmin esiteltyä Helsingin käräjäoikeuden ratkaisua, joissa viestit on katsottu laittomasti hankituiksi, ja niiden hyödyntämistä on punnittu laittoman todisteen hyödyntämisen näkökulmasta. Itse kuitenkin uskon, että jatkossa linja tulee sekä viestien laillisuuden tulkinnan osalta, että viestien hyödynnettävyyden osalta olemaan yhtenäisempi. Asiaan vaikuttaa paljolti hovioikeuksien kaksi ratkaisua, jotka vahvistavat Anom-viestien hyödynnettävyyttä ja asemaa

---

⁷⁵ Anna-Riikka Ruuth 2022

laillisena, luotettavana todisteena. Entisestään tulevaa linjaa tulevaisuudessa vahvistavat korkeimman oikeusasteen antamat päätökset asiasta.

9.3 Poliisin keinot

Olen työtäni kirjoittaessa useasti pohtinut etenkin Suomen poliisin kykyä selvittää nyt Anom- ja SkyECC-viesteistä ilmi tulleita rikoksia. On selvää, ettei Suomen lainsäädäntö salli Anomin kaltaista viestinnän seurantaa. Näin ollen Suomi on näiden kyseessä olevien rikosten paljastumiseksi ollut täysin riippuvainen Alankomaiden ja Ranskan sekä Yhdysvaltojen toimittamasta datasta, sillä muutoin Suomen viranomaisten tietoon ei ehkä koskaan olisi tullut viestien kautta ilmi tulleita rikoksia. Olisikin aiheellista pohtia sitä, ovatko Suomen poliisin käytössään olevat pakkokeinolain sallimat keinot riittäviä vastaamaan nykyajan rikollisuuden paljastamista. Lisäksi koen, että on aiheellista pohtia sitä, mikäli Suomen lainsäädäntöä ei muuteta kyseisen rikollisuuden paljastamisen mahdollistamiseksi, hyväksytäänkö siten samalla kyseinen rikollinen toiminta?

Nyt Suomen viranomaisten tietoon on tullut, että rikollisten välinen viestintä tapahtuu mitä todennäköisimmin salatun viestinnän kautta. Täten mielestäni olisi pyrittävä löytämään keinoja, joilla salatua viestintää voidaan tarkkailla Suomen lain sallimalla tavalla. Jonkinlaisen FBI:n toimintaan verrattavissa olevan salaisen teknisen tarkkailun tulisi mielestäni olla tulevaisuudessa mahdollista myös Suomessa. Lain uudistaminen on toki suuri muutos, mutta mikäli lakia ei uudisteta, ei poliisilla ole käytettävissään riittäviä keinoja puuttua rikolliseen toimintaan. Täten mahdollisuutta estää vakavia rikoksia ei synny, eikä jo tapahtuneita rikoksia voida paljastaa. Katson, että lainsäädännön ja poliisin toiminnan on yksinkertaisesti vastattava rikollisuuden nykyaikaisia toimintatapoja, jotta poliisin poliisilaissa määritetyt tehtävät ovat jatkossakin mahdolliset toteuttaa.

9.4 Tutkimuksen luotettavuus

Koen että valitsemani menetelmät sopivat hyvin työni tarkoitukseen. Kirjallisuusanalyysin kautta sain selvitettyä aiheeni kannalta sekä ne oleellisimmat perustiedot, että perusteet sille miten eri oikeusasteissa on käsitelty Anom- ja SkyECC-viestejä ja niistä saatua dataa. Työtäni täydensi erikoissyyttäjä Anna-Riikka Ruuthin haastattelu, jonka kautta sain paitsi ohjausta aiheeni kannalta keskeisimpien käsitteiden piiriin, myös paljon täydentävää tietoa aiheeni kannalta haasteellisimpien osa-alueiden osalta.

Pidän tutkimusmenetelmieni luotettavuutta hyvänä. Käyttämäni eri oikeusasteiden ratkaisut ovat mielestäni erinomaisen luotettavia. Muutoinkin tekemäni kirjallisuusanalyysi on perustunut mielestäni erittäin luottavana pidettäviin virallislähteisiin ja vain hyvin pieneltä osin internet lähteisiin. Virheitä on kuitenkin voinut syntyä ratkaisuja tulkitessani, sekä muuten käsitellessäni saamiani tietoja. Olen kuitenkin pyrkinyt minimoimaan virheet tekstistäni lukemalla sitä läpi useita kertoja kirjoitusprosessin aikana ja sen lopuksi.

9.5 Korjausehdotuksia ja jatkotutkimusaiheita

Olisin voinut haastatella tukimustani varten useampaa hieman eri alan asiantuntijaa, jolloin heiltä saadut näkemykset olisivat täten olleet monipuolisempia. Haastateltavien joukkoon olisi voinut valita syyttäjien lisäksi esimerkiksi tuomareita sekä poliiseja, jotka kaikki käsittelevät aihettaan työnsä perusteella hieman eri näkökulmista. Haastattelujen monipuolisuus olisi voinut nostaa lisäksi työni laatua ja syventää pohdintaa aiheesta.

Jatkotutkimusaiheita on tullut työni tiimoilta jatkuvasti mieleen. Uskon siihen suurimpana vaikuttamana olevan erityisesti se, että aiheesta ei ole vielä juurikaan tehty tutkimuksia. Uskoisin, että ensinnäkin opinnäytteessäni esittelemien aiheen eri osa-alueiden täsmällisempi tarkastelu olisi tarpeen ja jatkotutkimusten aiheena voisi olla jotain täsmällisempää, kuten esimerkiksi Anom-viestien hyödyntäminen näyttönä törkeissä huumausainerikoksissa. Tai järjestäytyneen rikollisuuden toiminnan paljastuminen salatun viestinnän avulla. Jatkotutkimusten tekeminen olisi mielestäni kiinnostavaa myös siinä vaiheessa, kun korkein oikeus antaa ratkaisunsa Anom-viestien hyödyntämisestä näyttönä. Lisäksi poliisin keinovalikoiman vastaavuudesta nykypäivän tarpeisiin rikollisuuden paljastamiseksi olisi erittäin hyödyllistä tehdä tutkimusta.

LÄHTEET

Europolin media tiedote 08.06.2021 luettu 02.10.2022 luettavissa: <https://www.europol.europa.eu/media-press/newsroom/news/800-criminals-arrested-in-biggest-ever-law-enforcement-operation-against-encrypted-communication>

European justice - Eurooppalainen tutkintamääräys, luettu 10.09.2022 luettavissa: https://e-justice.europa.eu/92/Fl/european_investigation_order_mutual_legal_assistance_and_joint_investigation_teams

Hirvelä, Minna 2003: Lainvastaisesti hankitun todisteen hyödyntäminen rikosoikeudenkäynnissä. Turun yliopisto, oikeustieteellinen tiedekunta, pro gradu tutkielma.

Helsingin hovioikeuden päätös 01.07.2022, 22/127647

Hovrätten för västra Sverige 16.03.2022

Itä-Suomen Hovioikeuden päätös 20.04.2022, 21/1261

Itä-Suomen hovioikeuden päätös 08.07.2022, 22/128244

Kokoomateos toim. Miettinen, Tarmo 2016: Oikeustieteellinen opinnäyte – Artikkeleita oikeustieteellisten opinnäytteiden vaatimuksista, metodeista ja arvostelusta.

Landgrén, Roni 2015: Hyödyntämiskielto oikeudenkäymiskaaren 17 luvun uudistuksessa – uutta lainsäädäntöä vai vallitsevan käytännön kodifioimista? Helsingin yliopisto, oikeustieteellinen tiedekunta, pro gradu tutkielma.

Mäkelä, Pirjo 2012: näytön arviointi rikosprosessissa. Lapin yliopisto, oikeustieteiden tiedekunta, pro gradu tutkielma.

Ruuth, Anna-Riikka 19.10.2022 haastattelu

Svea hovrätt 12.01.2022, B12915-21

Solna Tingsrätt 2.11.2021, B3041-21

Svea hovrätt 21.02.2022, B15553-21

STT info 13.10.2022: Valituslupia viestien hyödyntämisestä näyttönä. Luettu 04.10.2022

The Appeals Selection Committee of the Supreme Court of Norway, Order HR-2021-1336-U

Yleinen tietosuoja-asetus 2016/679